

Na podlagi drugega odstavka 17. člena, tretjega odstavka 19. člena, drugega odstavka 20. člena, drugega odstavka 24. člena, prvega odstavka 30. člena, osmega odstavka 33. člena, devetega odstavka 170. člena in šestega odstavka 171. člena Zakona o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (Uradni list RS, št. 76/17, 26/19, 172/21 in 18/23 - ZDU-1O) minister za naravne vire in prostor in ministrica za zdravje izdajata

PRAVILNIK o uporabi virov sevanja in sevalni dejavnosti

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen (namen in vsebina pravilnika)

(1) S tem pravilnikom se v pravni red Republike Slovenije prenaša Direktiva Sveta 2013/59/Euratom z dne 5. decembra 2013 o določitvi temeljnih varnostnih standardov za varstvo pred nevarnostmi zaradi ionizirajočega sevanja in o razveljavitvi direktiv 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom in 2003/122/Euratom (UL L št. 13 z dne 17. 1. 2014, str. 1), zadnjič popravljena s popravkom Direktive Sveta 2013/59/Euratom z dne 5. decembra 2013 o določitvi temeljnih varnostnih standardov za varstvo pred nevarnostmi zaradi ionizirajočega sevanja in o razveljavitvi direktiv 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom in 2003/122/Euratom (UL L št. 72 z dne 17. 3. 2016, str. 69), ki ureja:

- vsebino vloge za priglasitev namere o izvajanju sevalne dejavnosti in uporabi vira sevanja, dovoljenje za izvajanje sevalne dejavnosti, registracijo sevalne dejavnosti, pridobitev dovoljenja za uporabo vira sevanja ali vpis vira sevanja v register virov sevanja, pridobitev dovoljenja za opustitev nadzora nad radioaktivno snovjo, uvoz ali proizvodnjo predmetov splošne rabe;
- zahteve za ravnanje z viri sevanja;
- ukrepe varovanja virov sevanja;
- obliko in način vodenja registrov sevalnih dejavnosti, virov sevanja, jedrskih, sevalnih in manj pomembnih sevalnih objektov ter zaprtih odlagališč;
- podatke iz registrov, ki niso javni in
- nadzor nad izvajanjem varstva pred ionizirajočimi sevanji.

2. člen (izrazi)

Izrazi, uporabljeni v tem pravilniku, imajo naslednji pomen:

1. **Dobavitelj** je fizična ali pravna oseba, ki dobavi vir sevanja ali ga drugače da na voljo.
2. **Ekspozicija** pomeni izvedbo slikanja, presvetljevanja ali obsevanja z virom sevanja.
3. **Industrijska radiografija** je neporušitvena metoda preiskave predmetov z uporabo radionuklida ali rentgenske naprave, s katero se izdelata radiografska slika notranjosti predmeta.
4. **Uporabnik vira sevanja** je fizična ali pravna oseba, ki mora, skladno z zakonom, ki ureja varstvo pred ionizirajočimi sevanji in jedrsko varnost, pridobiti dovoljenje za uporabo vira sevanja ali vir sevanja vpisati v register virov sevanj.
5. **Kontrolna točka** je nadzorovan in urejen prehod med območji z različno stopnjo radioaktivne kontaminacije ali z različnimi ravni sevanja.

6. **Koristni snop** sevanja je skozi sistem zaslonk usmerjeni snop, ki je namenjen slikanju oziroma presvetljevanju predmetov ali pacientov ali zdravljenju pacientov. Presek koristnega snopa je koristno polje sevanja.
7. **Pooblaščen učni center** je center za usposabljanje pravilnega izvajanja del za industrijsko radiografijo, ki je pridobilo akreditacijo nacionalne akreditacijske službe s katero se priznava izpolnjevanje zahtev standarda SIST EN ISO/IEC 17024:2012 in omogoča certificiranje oseb v skladu s shemo SIST EN ISO 9712.
8. **Prenos vira** sevanja je prenos vira sevanja od enega imetnika k drugemu.
9. **Proizvajalec** je fizična ali pravna oseba, ki izdeluje vire sevanja oz. izdeluje vsebnike vira sevanja in ostale komponente, ki sestavljajo napravo v kateri je vir sevanja.
10. **Shramba** je prostor, v katerem lahko uporabnik shrani radioaktivne snovi, kadar jih ne uporablja, ali radioaktivne odpadke do njihove predaje izvajalcu storitev obvezne državne gospodarske javne službe za ravnanje z radioaktivnimi odpadki.
11. **Vir sevanja, ki se ne uporablja več**, je vir sevanja, ki se je prenehal uporabljati ali se predvidoma ne bo več uporabljal za dejavnosti, za katere je bilo izdano dovoljenje ali je bila dejavnost izvzeta na podlagi ocene varstva pred sevanji, zahteva pa nadaljnje varno ravnanje s stališča varstva pred sevanji.
12. **Vsebnik vira sevanja** je skupek sestavnih delov, ki je namenjen zadrževanju radioaktivnega vira sevanja, ki ni sestavni del vira sevanja in je namenjen zaščiti vira sevanja med prevozom in ravnanjem z njim ter ima lahko nameščeno zaslonko za nadzorovano obsevanje.
13. **Naročnik sevalne dejavnosti** je oseba, ki sama ni izvajalec sevalne dejavnosti, ampak naroči dela, ki vključujejo izvajanje sevalne dejavnosti. Sevalno dejavnost pri naročniku opravi druga fizična ali pravna oseba.

3. člen

(priglasitev namere o izvajanju sevalne dejavnosti in uporabi vira sevanja)

Vloga za priglasitev namere o izvajanju sevalne dejavnosti in uporabi vira sevanja mora vsebovati podatke, iz katerih so razvidni:

1. namen priglasitve;
2. ime in sedež pravne ali fizične osebe, ki namerava izvajati sevalno dejavnost ali uporabljati vir sevanja, ter ime njenega zakonitega zastopnika;
3. podatki o lastniku vira sevanja, če hkrati ne bo tudi uporabnik vira sevanja;
4. podatki o sevalni dejavnosti;
5. kraj, kjer se bo vir sevanja uporabljal in shranjeval;
6. značilnosti vira sevanja, kot so vrsta, aktivnost, največja napetost, tok ipd.;
7. podatki o naravnih virih sevanja, kadar gre za opravljanje dejavnosti, v katero so vključeni taki viri, in če se med izvajanjem dejavnosti lahko pomembno poveča izpostavljenost delavcev ali posameznikov iz prebivalstva;
8. čas začetka in predvideni čas trajanja izvajanja sevalne dejavnosti ali uporabe vira sevanja oziroma čas uvoza, vnosa iz držav članic Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: EU), nabave, odprodaje, oddaje, izvoza, iznosa v države članice EU, opustitve nadzora, odstranitve ali razgradnje oziroma uničenja vira sevanja.

4. člen

(vsebina vloge za pridobitev dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti)

(1) Vloga za pridobitev dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti mora vsebovati najmanj:

1. oceno varstva pred sevanji z izjavo odgovorne osebe za varstvo pred sevanji o seznanitvi izpostavljenih delavcev z vsebino ocene;

2. podatke o organizacijski enoti varstva pred sevanji ali odgovorni osebi za varstvo pred sevanji:
 - seznam delavcev v organizacijski enoti varstva pred sevanji z dokazili o izobrazbi in usposobljenosti delavcev v tej enoti, ki je zahtevana v skladu s predpisom, ki ureja obveznosti izvajalca sevalne dejavnosti in imetnika vira sevanja ter dokazilom o zdravstveni sposobnosti, ki je zahtevana v skladu s predpisom, ki ureja zdravstveni nadzor izpostavljenih delavcev;
 - prikaz strukture organizacije, iz katere je razvidna umeščenost organizacijske enote varstva pred sevanji;
 - sklep o imenovanju odgovorne osebe za varstvo pred sevanji, v katerem morajo biti navedena tudi njena pooblastila;
 - dokazila o izobrazbi in usposobljenosti odgovorne osebe za varstvo pred sevanji, ki sta zahtevani v skladu s predpisom, ki ureja obveznosti izvajalca sevalne dejavnosti in imetnika vira ionizirajočih sevanj;
3. ukrepe varstva pred sevanji v zvezi z uporabljenimi vrstami virov sevanja, iz katerih je razvidno najmanj:
 - seznam poklicno izpostavljenih delavcev z dokazili o izpolnjevanju zahtev za predpisano izobrazbo in strokovno usposobljenost ter zdravstveno sposobnost za delo z viri sevanja ali v območju sevanja. Če gre za uporabo visokoaktivnih virov sevanja, je treba podati tudi odgovornosti posameznih delavcev;
 - če gre za industrijsko radiografijo, ter vzdrževanje, umerjanje in druga podobna dela na industrijskih virih sevanja, dokazilo o usposabljanju za pravilno izvajanje dela, izdano s strani proizvajalca naprave ali pooblaščenega učnega centra;
 - seznam izvajalcev radioloških posegov z dokazili o izpolnjevanju zahtev za predpisano izobrazbo in strokovno usposobljenost;
 - dokazila o vključenosti oseb, ki izvajajo sevalno dejavnost, v sistem osebne dozimetrije ali dokazila, da je zagotovljena dozimetrija delovnega okolja, kot to zahteva ocena varstva pred sevanji iz točke 1. tega odstavka;
 - varnostni načrt za tiste radioaktivne snovi, ki se prevažajo in ki so, v predpisih s področja prevoza nevarnega blaga, opredeljene kot nevarno blago z možnimi hudimi posledicami;
 - dokazila o lastništvu in periodičnem preverjanju (umerjanju) merilne opreme iz 26., 30. in 35. člena tega pravilnika, če je zahtevana v oceni varstva pred sevanji.
4. če gre za visokoaktivne vire sevanja, nevarne vire sevanja ali jedrske snovi z aktivnostmi oziroma v količinah, ki ne zahtevajo fizičnega varovanja v skladu s predpisom, ki ureja sevalne dejavnosti, je treba podati opis ukrepov varovanja.

(2) Če gre za sevalno dejavnost v zdravstvu ali veterinarstvu z majhnim ali zanemarljivim tveganjem, pri čemer obseg in način dela, število virov sevanja ter prostor uporabe nimajo pomembnega vpliva na ukrepe varstva pred sevanji, se lahko, kot ocena varstva pred sevanji iz točke 1. prvega odstavka tega člena, upošteva generična ocena varstva pred sevanji za tovrstno sevalno dejavnost.

(3) Če gre za uporabo visokoaktivnega vira sevanja, mora vloga za izdajo dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti vsebovati tudi dokazila, da bo imel uporabnik na razpolago zadostna finančna sredstva za varno ravnanje z virom po prenehanju njegove uporabe, če uporabnik preneha poslovati ali postane plačilno nesposoben.

- (4) Če gre za sevalno dejavnost prevažanja radioaktivnih snovi kategorije 1 ali 2:
- certifikat za snov posebne oblike, kot je določeno v predpisih, ki urejajo prevoz nevarnega blaga, če gre za zaprte vire sevanja, ki so vgrajeni v naprave;
 - certifikat za morebitni vsebnik vira sevanja ali napravo, kot je določeno s predpisi, ki urejajo prevoz nevarnega blaga;

(5) Če fizična ali pravna oseba ni predhodno priglasila svoje namere, mora k vlogi za pridobitev dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti podati tudi podatke iz 3. člena tega pravilnika.

5. člen **(vsebina vloge za registracijo sevalne dejavnosti)**

(1) Vloga za registracijo sevalne dejavnosti mora poleg podatkov, potrebnih za priglasitev namere o izvajanju sevalne dejavnosti iz 3. člena tega pravilnika, vsebovati še oceno varstva pred sevanji, ki je lahko izdelana generično za več organizacij, ki izvajajo isto sevalno dejavnost in uporabljajo enake vire sevanja, in podatke o odgovorni osebi za varstvo pred sevanji.

(2) Izdelavo generične ocene iz prejšnjega odstavka lahko naroči pristojni organ, izvajalec sevalne dejavnosti ali dobavitelj virov sevanja.

6. člen **(vsebina vloge za pridobitev dovoljenja za uporabo vira sevanja)**

(1) Vloga za pridobitev dovoljenja za uporabo vira sevanja mora vsebovati najmanj:

1. tehnično dokumentacijo o viru sevanja in morebitnem vsebniku vira sevanja, iz katere so razvidni najmanj:
 - certifikat proizvajalca o viru sevanja in morebitnem vsebniku vira sevanja ali napravi;
 - skica ali slika vira sevanja in morebitnega vsebnika vira sevanja ali naprave, vrsta (odprti, zaprti vir sevanja, vrsta radionuklida, rentgenska naprava ipd.) in opis vira sevanja ter vrsta sevalne dejavnosti, ki jo omogoča vir sevanja;
 - priporočljiva doba uporabe vira sevanja, ki jo določi proizvajalec;
 - predvideni začetek in konec uporabe vira sevanja;
 - začetna aktivnost in datum začetne aktivnosti za radioaktivni vir sevanja oziroma najvišja napetost in jakost toka za rentgensko napravo ali energija sevanja za rentgensko napravo ali za pospeševalnik;
 - številka oziroma oznaka vira sevanja in morebitnega vsebnika vira sevanja ali naprave, ki jo določi proizvajalec vira sevanja, vsebnika vira sevanja ali naprave;
 - omejitve uporabe in shranjevanja ter varnostni ukrepi, ki jih je določil proizvajalec;
 - test puščanja zaprtega vira in pogostost izvedbe testa, v skladu s proizvajalčevimi navodili oziroma mnenjem pooblaščenega izvedenca, če teh navodil ni;
 - podatke o lokaciji uporabe in shranjevanja vira sevanja ter morebitnega vsebnika vira sevanja ali naprave: kraj in opis prostorov, kjer se vir sevanja uporablja in shranjuje z navedbo imena kraja, ulice, oznake objekta ali stavbe. Če se več virov sevanja uporablja v istem objektu, se podrobneje navede tudi mesto vira sevanja;
2. poročilo o pregledu in meritvah vira sevanja iz 56. člena tega pravilnika ali poročilo o meritvah na nadzorovanih in opazovanih območjih iz pravilnika, ki ureja obveznosti izvajalca sevalne dejavnosti in imetnika vira ionizirajočih sevanj;
3. če gre za vir sevanja, ki se uporablja pri radioloških posegih v zdravstvene namene, poročilo o preverjanju kakovosti radiološke opreme, ki je določeno v pravilniku o pogojih za uporabo virov ionizirajočih sevanj v zdravstvene namene in pri namerni izpostavljenosti ljudi v nemedicinske namene;
4. predvideno ravnanje z viri sevanja po prenehanju uporabe;
5. ukrepi varstva pred sevanji v zvezi z uporabo in vzdrževanjem vira sevanja, iz katerih je razvidno najmanj:

- pogostost vzdrževanja (servisov) pri viru sevanja, napravi ali vsebniku, ki vsebuje vir sevanja v skladu s tehnično dokumentacijo proizvajalca ter kdo lahko opravlja vzdrževanje;
- pisna navodila za varno delo z viri sevanja, ki vključujejo postopek dela z virom sevanja (uporaba, shranjevanje, evidence, namestitvev in demontaža, če je to potrebno ipd.) in navodilo za ukrepanje v primeru izrednega dogodka;
- način uporabe vira sevanja s predlogom obratovalnih pogojev in omejitev.

(2) Če oseba, ki vlaga zahtevo iz prejšnjega odstavka ne more dostaviti tehnične dokumentacije, se za tehnično dokumentacijo šteje poročilo o pregledu in meritvah vira sevanja iz 56. člena tega pravilnika.

(3) Ne glede na prvi odstavek tega člena k vlogi za pridobitev dovoljenja za uporabo vira sevanja ni treba priložiti podatkov, ki jih je vložnik že dostavil z vlogo za pridobitev dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti.

7. člen

(vsebina vloge za vpis vira sevanja v register virov sevanja)

- (1) Vloga za vpis vira sevanja v register virov sevanja mora vsebovati najmanj:
1. tehnično dokumentacijo o viru sevanja in morebitnem vsebniku ali napravi, iz katere so razvidni najmanj:
 - certifikat proizvajalca o viru sevanja in morebitnem vsebniku ali napravi;
 - skica ali slika vira sevanja in morebitnega vsebnika ali naprave;
 - priporočljiva doba uporabe vira sevanja, če jo določi proizvajalec;
 - številka oziroma oznaka vira sevanja in morebitnega vsebnika ali naprave, ki jo določi proizvajalec vira sevanja, vsebnika ali naprave;
 - vrsta radionuklida, začetna aktivnost in datum začetne aktivnosti za vir sevanja oziroma najvišja napetost in jakost toka za rentgensko napravo;
 - podatki o vzdrževanju vira sevanja oziroma naprave in vsebnika iz katerih so razvidni najmanj pogostost vzdrževanja (servisov) na viru sevanja, napravi ali vsebniku, ter kdo vzdrževanje lahko opravlja;
 2. predvideno ravnanje z viri sevanja po prenehanju uporabe;
 3. poročilo o pregledu in meritvah vira sevanja iz 56. člena tega pravilnika;
 4. podatke o začetku in predvidenem trajanju uporabe vira sevanja;
 5. podatke o kraju in prostoru, kjer se bo vir sevanja uporabljal in shranjeval;
 6. pisna navodila za varno delo z viri sevanja, ki vključujejo postopek dela z virom sevanja (uporaba, shranjevanje, evidence, namestitvev in demontaža, če je to potrebno ipd.) in navodilo za ukrepanje v primeru izrednega dogodka.

(2) Ne glede na prvi odstavek tega člena k vlogi za vpis vira sevanja v register virov sevanja ni treba priložiti podatkov, ki jih je vložnik že dostavil z vlogo za pridobitev registracije ali dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti.

8. člen

(vsebina vloge za pridobitev dovoljenja za opustitev nadzora nad radioaktivno snovjo)

Vloga za pridobitev dovoljenja za opustitev nadzora nad radioaktivno snovjo mora vsebovati najmanj:

1. podatke o sevalni dejavnosti, iz katere izhajajo radioaktivna snov, ki je predmet opustitve nadzora;
2. podatke o radioaktivni snovi, in sicer najmanj:
 - podatke o masi, prostornini in vrsti snovi;

- poročilo o meritvah specifičnih aktivnosti radionuklidov v snovi in površinski kontaminaciji, če je to potrebno;
 - dokazila o izpolnjevanju meril za opustitev nadzora, ki so določena v predpisu, ki ureja sevalne dejavnosti;
 - načrt ravnanja z radioaktivno snovjo po opustitvi nadzora;
3. če so presežene vrednosti meril za opustitev nadzora, predpisane v predpisu, ki ureja sevalne dejavnosti, tudi oceno varstva pred sevanji zaradi opustitve nadzora nad radioaktivno snovjo, iz katere mora biti razvidno izpolnjevanje meril za opustitev nadzora iz zakona, ki ureja varstvo pred ionizirajočimi sevanji in jedrsko varnost, in uredbe, ki ureja sevalne dejavnosti.

9. člen

(vsebina vloge za proizvodnjo ali uvoz predmetov splošne rabe)

(1) K vlogi za uvoz predmetov splošne rabe, katerih uporaba lahko pomeni novo vrsto sevalne dejavnosti, je treba priložiti:

1. podatke o predvideni uporabi proizvoda;
2. tehnične značilnosti proizvoda;
3. način vgradnje radioaktivnih snovi, če je predvidena njihova vgradnja v proizvod;
4. podatke o hitrostih doz na ustreznih razdaljah za uporabo proizvoda, vključno s hitrostmi doz na razdalji 10 cm od katere koli dostopne površine proizvoda;
5. oceno upravičenosti uporabe predmetov splošne rabe, ki vsebujejo dodane radioaktivne snovi, iz katere morajo biti razvidni tudi pričakovane doze za redne uporabnike proizvoda in strokovno mnenje pooblaščenega izvedenca varstva pred sevanji.

(2) Če gre za proizvodnjo predmetov splošne rabe, katerih predvidena uporaba lahko pomeni novo vrsto sevalne dejavnosti, je treba, poleg dokazil iz prejšnjega odstavka tega člena, dostaviti tudi dokazila iz 4. člena tega pravilnika.

10. člen

(prenehanje uporabe vira sevanja)

(1) Če uporabnik vira sevanja tega vira ne uporablja več, mora v 15 dneh pristojnemu organu, ki je izdal dovoljenje za uporabo tega vira sevanja ali ga vpisal v register virov sevanja, prijaviti prenehanje uporabe tega vira.

(2) Če gre v prejšnjem odstavku za radioaktivno snov, jo mora uporabnik vira sevanja v treh mesecih predati izvajalcu storitev obvezne državne gospodarske javne službe za ravnanje z radioaktivnimi odpadki, drugemu imetniku dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti ali jo vrniti proizvajalcu oziroma dobavitelju. Uporabnik vira sevanja mora v osmih dneh po prenosu vira sevanja pristojnemu organu, ki je izdal dovoljenje za uporabo tega vira sevanja ali ga vpisal v register virov sevanja, dostaviti listino o oddaji vira sevanja, s katero se dokumentira prenos vira sevanja drugi osebi.

(3) Če gre v prvem odstavku tega člena za rentgensko napravo, jo mora uporabnik tega vira sevanja v šestih mesecih po prenehanju uporabe predati pooblaščenim strokovnim organizacijam za ravnanje z nevarnimi odpadki, drugi fizični ali pravni osebi, jo vrniti proizvajalcu oziroma dobavitelju ali prigrasiti pristojnemu organu, da namerava rentgensko napravo obdržati kot rezervo. Uporabnik vira sevanja mora v osmih dneh po prenosu lastništva rentgenske naprave pristojnemu organu, ki je izdal dovoljenje za uporabo tega vira sevanja ali ga vpisal v register virov sevanja, dostaviti listino o oddaji rentgenske naprave ali dokazilo o uničenju.

(4) Če uporabnik vira sevanja iz prejšnjih odstavkov tega člena ne more izpolniti obveznosti po prenehanju uporabe vira, mora te obveznosti izpolniti lastnik vira, če ni ista oseba kot uporabnik vira sevanja.

(5) Določbe tega člena se smiselno uporabljajo tudi v primeru prenehanja uporabe ionizacijskih javljalnikov požara in drugih radioaktivnih virov sevanja, ki so bili izvzeti na podlagi ocene varstva pred sevanji ali po predpisu, ki ureja izvajanje sevalne dejavnosti in za katere imetniku ni bilo treba pridobiti dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti ali dejavnosti registrirati.

11. člen **(prenehanje izvajanja sevalne dejavnosti)**

(1) Ob prenehanju izvajanja sevalne dejavnosti mora uporabnik vire sevanja, ki se ne uporabljajo več, in morebitne nastale radioaktivne odpadke predati izvajalcu storitev obvezne državne gospodarske javne službe za ravnanje z radioaktivnimi odpadki.

(2) Če je šlo za uporabo odprtih virov sevanja ali če obstaja verjetnost, da so oprema in prostori, kjer se je izvajala sevalna dejavnost, kontaminirani, mora izvajalec sevalne dejavnosti zagotoviti, da bo pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji izvedel meritve in ugotovil stopnjo kontaminacije.

(3) Izvajalec sevalne dejavnosti mora zagotoviti, da se prostori in oprema dekontaminirajo tako, da je njihova radioaktivnost v skladu z mejnimi vrednostmi, ki so predpisane za površine človekovega bivalnega in delovnega okolja, ki ni del nadzorovanega območja v predpisu, ki ureja mejne doze, referenčne ravni in radioaktivno kontaminacijo.

12. člen **(vodenje evidenc)**

(1) Izvajalec sevalne dejavnosti mora med izvajanjem sevalne dejavnosti in najmanj tri leta po prenehanju izvajanja shranjevati dokumentacijo in voditi evidenco o:

1. izdanih veljavnih upravnih aktih za izvajanje sevalne dejavnosti in uporabo virov sevanja;
2. številu in lastnostih virov sevanja;
3. vsebnikih oziroma napravah, ki jih uporablja;
4. programski opremi, pomembni za delo z virom sevanja in varstvo pred sevanji;
5. datumu začetka uporabe virov sevanja;
6. kraju (naslovu), kjer se vir sevanja uporablja ali shranjuje;
7. predaji virov sevanja drugemu imetniku dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti;
8. predaji radioaktivnih virov sevanja, ki se ne uporabljajo več, izvajalcu storitev obvezne državne gospodarske javne službe za ravnanje z radioaktivnimi odpadki, ali vračanju proizvajalcu ali dobavitelju;
9. predaji rentgenskih naprav, ki se ne uporabljajo več, pooblaščenim strokovnim organizacijam za ravnanje z nevarnimi odpadki, drugim fizičnim ali pravnim osebam, proizvajalcu ali dobavitelju ali njihovem pečatenju;
10. če gre za odprte vire sevanja: vrsti, količini in aktivnosti radionuklidov ob nabavi, lokaciji uporabe, količini in aktivnosti radionuklidov, porabljenih pri izvajanju sevalne dejavnosti in kontaminacijah delovnega okolja ali oseb, prenosih drugim osebam in izpustih v okolje;
11. če gre za naprave za industrijsko radiografijo: o rednih preizkušanjih in umerjanjih opreme ter varnostnih sistemih kot to izhaja iz 38. člena tega pravilnika;

12. pregledu in meritvah virov sevanja iz 56. člena tega pravilnika in nadzornih meritvah na nadzorovanih in opazovanih območjih iz pravilnika, ki ureja obveznosti izvajalca sevalnih dejavnosti in imetnika vira ionizirajočih sevanj;
13. posegih pri viru sevanja, vključno z vzdrževanjem vsebnika oziroma naprave;
14. preverjanjih pravilnega delovanja merilnika in elektronskega alarmnega dozimetra, če je ta potreben, kot to izhaja iz 35. in 36. člena tega pravilnika;
15. poročilih in mnenjih pooblaščenega izvedenca varstva pred sevanji;
16. podatkih o odgovorni osebi za varstvo pred sevanji in njenih dokazilih o usposabljanju iz varstva pred sevanji;
17. podatkih o delavcih, vključenih v izvajanje sevalne dejavnosti, vključno s podatki o izmerjenih dozah, opravljenih usposabljanjih in preverjanjih usposobljenosti ter opravljenih zdravstvenih nadzorih skladno z oceno varstva pred sevanji;
18. ocenah varstva pred sevanji, njihovih revizijah, pregledih in seznanitvi delavcev z oceno varstva pred sevanji ter z navodili za varno delo z viri sevanja in ukrepanjem ob izrednem dogodku, vključno s praktičnimi vajami, kadar so te vaje zahtevane, ter drugimi dokumenti, potrebnimi za varno izvajanje sevalne dejavnosti (npr. tehnično dokumentacijo proizvajalca).

(2) Za visokoaktivne vire sevanja mora lastnik podatke iz 1. do 6. točke prejšnjega odstavka voditi na standardnem evidenčnem listu za visokoaktivne zaprte vire sevanja iz priloge 3, ki je sestavni del tega pravilnika.

(3) Imetnik dovoljenja za uporabo visokoaktivnega vira sevanja mora pristojnemu organu elektronsko ali pisno predložiti kopijo celotne evidence iz prejšnjega odstavka:

- takoj po pridobitvi visokoaktivnega vira sevanja;
- vsakih 12 mesecev;
- takoj po spremembi podatkov;
- takoj po prenosu visokoaktivnega vira sevanja drugemu imetniku dovoljenja, pri čemer je treba sporočiti ime in naslov novega imetnika;
- takoj po tem, ko imetnik dovoljenja ne poseduje več nobenega vira, in
- na zahtevo pristojnega organa.

(4) Uporabnik ionizacijskega javljalnika požara mora shranjevati dokumentacijo in voditi evidenco, iz katere so razvidni najmanj:

- mesto – prostor in število ionizacijskih javljalnikov požara;
- tip, proizvajalec, radionuklid in aktivnost;
- datum namestitve;
- podatke o pregledu in meritvah vira sevanja iz 56. člena tega pravilnika, ki ga opravi pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji;
- podatki o vzdrževanju in osebi, ki vzdrževanje opravlja.

(5) Izvajalec sevalne dejavnosti oziroma uporabnik ionizacijskega javljalnika požara mora pristojnemu upravnemu organu, na njegovo zahtevo, posredovati kopijo evidenc iz prvega in četrtega odstavka tega člena.

13. člen **(znaki za opozarjanje na nevarnost sevanja)**

(1) Osnovni simbol, s katerim se opozarja na nevarnost sevanja ali na radioaktivne snovi, je triperesna deteljica z razmerji proti centralnemu krogu, kot je prikazano v prilogi 1, ki je sestavni del tega pravilnika.

(2) Znak za opozarjanje na nevarnost sevanja je črne barve na rumeni podlagi in je prikazan v prilogi 1 tega pravilnika.

(3) Z znakom za opozarjanje na nevarnost sevanja, ki ima napis RADIOAKTIVNO, morajo biti označeni vsi zaprti in odprti viri sevanja oziroma njihovi vsebniki. Velikost črk mora biti enaka premeru centralnega kroga osnovnega simbola. Če je vir sevanja premajhen ali ga iz drugega razloga ni mogoče označiti na opisani način, ga je treba označiti z značko ali nalepko, veliko, kot to omogočajo okoliščine.

(4) Če se z znakom opozarja na nevarnost sevanja, ki ga naprava oddaja, ali je v nekem območju mogoče pričakovati povečane ravni sevanja, mora biti na vidnem mestu na napravi ali v prostoru nameščen znak za opozarjanje na nevarnost sevanja z napisom POZOR SEVANJE. Velikost črk mora biti enaka premeru centralnega kroga osnovnega simbola.

(5) Znak za opozarjanje na nevarnost sevanja se ne sme uporabljati v druge namene kot za označevanje radioaktivnih snovi in območij s povišanimi ravnmi sevanja in jih je treba po prenehanju potrebe po označevanju odstraniti.

(6) Izvajalec sevalne dejavnosti ali uporabnik vira sevanja mora poskrbeti, da ostanejo znaki za opozarjanje nevarnosti na sevanje ustrezno nameščeni, vidni in berljivi.

(7) Izvajalec sevalne dejavnosti, ki je tuja fizična ali pravna oseba, lahko uporablja napise iz tretjega in četrtega odstavka tega člena v svojem jeziku, pri čemer mora poskrbeti za namestitvev napisa POZOR SEVANJE.

(8) Nevarni viri sevanja kategorije od 1 do 3 iz predpisa, ki ureja sevalne dejavnosti, mora imeti na notranji strani ohišja vira sevanja oznako, ki je navedena v prilogi 1 tega pravilnika in opozarja na posledice nepooblaščenega poseganja v vir sevanja. Ta oznaka med normalno uporabo vira sevanja ne sme biti vidna.

II. DELO Z VIRI SEVANJA

14. člen

(zahteve za prostore, v katerih se uporabljajo viri sevanja)

(1) Prostori in objekti, v katerih se uporabljajo viri sevanja, morajo biti zgrajeni in opremljeni tako, da omogočajo varno izvajanje sevalne dejavnosti.

(2) Viri sevanja se lahko uporabljajo samo v objektih ali prostorih, zgrajenih in opremljenih tako, da so hitrosti doz na zunanji površini stavbe ali prostora manjše od vrednosti, ki lahko povzročijo izpostavljenost posameznika iz prebivalstva sevanju nad mejnimi vrednostmi za prebivalstvo.

(3) Viri sevanja se lahko uporabljajo tudi v življenjskem okolju, če se zagotovi, da njihova skupna uporaba ne povzroča preseganja predpisanih mejnih vrednosti za prebivalstvo.

15. člen

(shranjevanje radioaktivnih virov sevanja)

(1) Prenosne in premične vire sevanja je treba, kadar se ne uporabljajo, shranjevati v prostorih, zgrajenih in opremljenih tako, da so hitrosti doz na zunanji površini stavbe ali prostora manjše od vrednosti, ki lahko povzročijo preseganje predpisanih mejnih doz za prebivalstvo.

(2) Prostor za shranjevanje mora biti zasnovan tako, da učinkovito preprečuje širjenje radioaktivnih snovi v druge prostore, in organiziran tako, da se lahko vsak vir sevanja vloži v shrambo in vzame iz nje brez nevarnosti.

(3) Radioaktivnih snovi ni dovoljeno shranjevati skupaj z drugimi nevarnimi snovmi in shramba se ne sme uporabljati za druge namene, ki niso povezani s sevalno dejavnostjo. Odstopanje od zahtev iz tega odstavka je mogoče v izjemnih primerih, opredeljenih v oceni varstva pred sevanji.

(4) Kraj in zgradba shrambe morata biti taka, da je nevarnost pred požarom in poplavo minimalna.

(5) Stene, strop, tla in pohištvo morajo imeti gladke površine in biti iz materialov, ki jih je lahko čistiti.

(6) Če se pri shranjevanju radioaktivnih snovi sproščajo radioaktivni plini, hlapi ali aerosoli, mora imeti shramba ustrezno prezračevanje, zračni tlak v shrambi pa mora biti nižji kot v okoliških prostorih.

(7) Radioaktivne snovi je treba shranjevati, prenašati ali premeščati v vsebnikih, napravah ali posodah, ki preprečujejo uhajanje radioaktivnih snovi v okolje in hkrati zagotavljajo, da so prejete doze oseb, ki prenašajo ali premeščajo radioaktivne snovi, pod predpisanimi mejnimi dozami kot je določeno v oceni varstva pred sevanji.

(8) Vsebniki, naprave ali posode, v katerih se shranjujejo radioaktivne snovi, se morajo odpirati in zapirati na način, ki zagotavlja varno ravnanje. Za odpiranje posod, z lahko hlapljivimi in vnetljivimi radioaktivnimi snovmi, mora proizvajalec posod določiti posebne varnostne ukrepe. Posode, ki vsebujejo radioaktivne tekočine, morajo biti v kovinskih ali plastičnih vsebnikih, katerih prostornina je tolikšna, da lahko, če se posoda poškoduje, zadržijo vso tekočino.

(9) Posamezni vsebnik, naprava ali posoda za shranjevanje radioaktivnih snovi morajo imeti oznako in čitljiv napis, iz katerih so jasno razvidni vrsta virov sevanj, njihova aktivnost, datum začetne aktivnosti ali datum premestitve v shrambo v primeru prenehanja uporabe radioaktivne snovi.

(10) Prostor za shranjevanje radioaktivnih snovi mora biti opremljen z znakom, ki označuje nevarnost sevanja iz 13. člena tega pravilnika.

16. člen

(shranjevanje rentgenskih naprav)

Prenosne rentgenske naprave je, kadar se jih ne uporablja, potrebno shranjevati v prostorih, do katerih nepooblaščen osebe ne morejo dostopati. Ključi rentgenske naprave oziroma nadzorne plošče morajo biti varno shranjeni, ločeno od rentgenske naprave in dostopni le tistim osebam, ki jo lahko uporabljajo.

17. člen

(navodila za varno delo z viri sevanja in ukrepanje v primeru izrednega dogodka)

(1) Uporabnik vira sevanja mora imeti pisna navodila za varno delo z viri sevanja in ukrepanje v primeru izrednega dogodka napisana skladno z oceno varstva pred sevanji in tehnično dokumentacijo vira sevanja. Pisna navodila morajo biti v jeziku, ki ga delavci razumejo, in morajo vsebovati opis poteka dela in zaščitnih ukrepov ter uporabo ustrezne

zaščitne opreme za delavce, ki delajo z virom sevanja. Navodila morajo biti na razpolago na delovnem mestu.

(2) V primeru izvajanja sevalne dejavnosti na lokacijah tretjih oseb oz. naročnikov, mora uporabnik vira sevanja pisno seznaniti naročnika z ukrepi ob izvajanju sevalne dejavnosti in v primeru izrednega dogodka. Delavci na lokaciji in vsi ostali, ki bi lahko ogrozili varnost sebe ali drugih med izvajanjem sevalne dejavnosti, morajo biti seznanjeni z vsebino navodil, izvajalec sevalne dejavnosti pa mora zagotoviti, da se vsi ravnaajo v skladu s temi navodili. Uporabnik vira sevanja mora voditi evidenco o seznanjenosti teh delavcev z navodili. Izvajalec sevalne dejavnosti mora zagotoviti, da seznanjanje poteka v jeziku, ki ga delavci in ostali razumejo.

(3) Za visokoaktivni vir sevanja morajo pisna navodila iz prvega odstavka tega člena vsebovati tudi ukrepe za preprečevanje nedovoljenega dostopa do vira sevanja, izgube vira sevanja, njegove kraje ali poškodbe v požaru ter praktične vaje v obdobju, ki ne presega 12 mesecev, s katerimi se preverja ukrepanje v primeru izrednega dogodka.

(4) Praktične vaje iz prejšnjega odstavka se morajo izvajati simulirano brez uporabe virov sevanja z rednim pregledom in pravilno uporabo ustrezne opreme za obvladovanje izrednih dogodkov in ustrezno uporabo merilnikov hitrosti doze.

(5) Če je potrebna uporaba stacionarnih ali prenosnih merilnikov sevanja, potem morajo pisna navodila vsebovati tudi način merjenja, pogostost umerjanja merilnikov in ukrepanje v primeru zaznanega povišanega sevanja.

(6) Pisna navodila izvajalca sevalne dejavnosti za ukrepanje v primeru izrednega dogodka morajo vsebovati vsaj:

- kratek opis možnih vrst izrednih dogodkov in oceno posledic,
- kontaktne podatke organizacij ali služb, ki jih je treba obvestiti ali se z njimi posvetovati v primeru izrednega dogodka,
- klasifikacijo izrednih dogodkov za visokoaktivne vire sevanja in dejavnosti z odprtimi viri sevanja kategorije I in II:
 - dogodek stopnje 0: nenormalni dogodek, ki nima posledic za zdravje ljudi ali varnost virov sevanja,
 - dogodek stopnje 1: dogodek, ki bi lahko ogrozil zdravje ljudi ali imel za posledico zmanjšanje varnosti vira sevanja in terja oceno stanja in ukrepanje uporabnika vira sevanja za odpravo posledic dogodka,
 - dogodek stopnje 2: dogodek, ki ogroža zdravje ljudi in pomeni zmanjšanje varnosti virov sevanja in terja takojšnje ukrepanje uporabnika vira sevanja za zaščito zdravja ljudi in odpravo posledic dogodka;
- če to sledi iz ocene varstva pred sevanji pa še:
 - ukrepe varstva pred sevanji, ki jih je potrebno izvesti glede na vrsto in klasifikacijo izrednega dogodka,
 - določitev odgovornosti za ukrepanje v primeru izrednega dogodka,
 - način spremljanja stanja, obveščanja in poročanja o izrednem dogodku.

(7) Klasifikacijo izrednega dogodka se lahko smiselno uporabi tudi za druge vire sevanja in sevalne dejavnosti.

(8) Pisna navodila je treba redno preverjati in jih usklajevati z dejanskim stanjem in dobro prakso na področju varnega dela z viri sevanja. O preverjanju in usklajevanju je potrebno voditi evidenco. S spremembami pisnih navodil morajo biti delavci seznanjeni.

18. člen **(hitrosti doze v bližini naprav z zaprtimi viri sevanja)**

(1) Hitrosti doz izven koristnega snopa sevanja na zunanjih površinah stacionarnih naprav z zaprtimi viri sevanja ne smejo presegati 1 mSv/h, na razdalji 1 m pa 30 μ Sv/h.

(2) Kadar se naprava z zaprtim virom sevanja prenaša ali premika, hitrost doze na njeni površini ne sme presegati 0,5 mSv/h, na razdalji 1 m pa 15 μ Sv/h.

(3) Ne glede na drugi odstavek tega člena je omejitev za naprave z zaprtimi viri sevanja, ki se uporabljajo v industrijski radiografiji, podana v 43. členu tega pravilnika.

19. člen **(opozarjanje in označevanje)**

(1) Naprave z viri sevanja morajo biti označeni z znaki iz 13. člena tega pravilnika, ki opozarjajo na nevarnost sevanja.

(2) Kadar naprava z zaprtim virom sevanja ali rentgenska naprava deluje, je treba, če je to predvideno v omejitvah in varnostnih ukrepih, ki jih je določil proizvajalec naprave ali so predpisani v oceni varstva pred sevanji, z napravami za zvočno ali svetlobno alarmiranje opozarjati na nevarnost sevanja.

(3) Če je tako določeno za posamezno dejavnost v oceni varstva pred sevanji, je potrebno vzpostaviti predopozorilne signale, ki se morajo razlikovati od signalov iz prejšnjega odstavka. Predopozorilni signali so običajno zvočni, medtem ko so signali, ki opozarjajo, da je izpostavljenost v teku, v tem primeru vidni signali (utripajoče luči). Predopozorilni signali morajo trajati dovolj dolgo, da se osebe, ki se nahajajo znotraj nadzorovanega območja, lahko varno umaknejo.

(4) Signali iz drugega in tretjega odstavka tega člena morajo, v primeru uporabe rentgenske naprave, delovati samodejno. Signali morajo biti slišni in vidni znotraj ter na vseh točkah na meji nadzorovanega območja. Ti signali se morajo jasno ločiti od morebitnih ostalih signalov na območju izvajanja dejavnosti.

(5) Če je praktično izvedljivo, je treba, v bližini vira sevanja na vidna mesta, namestiti pomembne podatke o viru sevanja, najmanj pa vrsto in aktivnost radionuklida ali največjo napetost in tok, ime, priimek in telefonsko številko odgovorne osebe za varstvo pred sevanji ter številko, datum izdaje in veljavnosti dovoljenja za uporabo vira sevanja ali potrdila o vpisu vira sevanja v register virov sevanja in evidenčno oznako vira sevanja iz registra virov sevanja.

(6) Proizvajalec vira sevanja mora vsak visokoaktivni vir sevanja opremiti z enolično oznako. V primeru neoznačenih uvoženih ali vnesenih visokoaktivnih virov sevanja mora oznako zagotoviti dobavitelj in o tem nemudoma obvestiti proizvajalca vira sevanja in upravni organ, ki je pristojen za register virov sevanj. Ta oznaka je lahko vgravirana ali vtisnjena na vir sevanja in na vsebnik visokoaktivnega vira sevanja. Če to ni izvedljivo, oziroma pri prevozih v vsebnikih za večkratno uporabo ali pri vsebnikih, kjer se vir pogosto menja, mora biti vsebnik vira sevanja opremljen z obstojno ognjevarno nalepko ali oznako vsaj s podatki o značilnostih vira sevanja, ki ga trenutno vsebuje, kot so kemijski simbol in masno število radionuklida, aktivnost in datum aktivnosti, identifikacijska številka zaprtega vira in podatek o proizvajalcu vira sevanja. Na vsebniku mora biti tudi navedena največja aktivnost, za katero je vsebnik zasnovan, vrsta vsebnika in datum zadnjega pregleda vsebnika, ki ga je opravil pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji.

(7) Imetnik dovoljenja za uporabo visokoaktivnega vira sevanja mora zagotoviti, da vsak visokoaktivni vir sevanja spremlja pisna dokumentacija, iz katere je razvidno, da je vir sevanja označen skladno s petim odstavkom tega člena in da ostanejo te oznake ali napisne tablice čitljive. Dokumentacija mora vsebovati tudi fotografijo ali skico vira sevanja, vsebnika vira sevanja, prevozne embalaže ali naprave oziroma opreme, ki je lahko enotna za vsako konstrukcijsko vrsto visokoaktivnega vira sevanja in za značilne vsebnike visokoaktivnih virov sevanja. Tako fotografijo mora imetniku dostaviti proizvajalec ali dobavitelj.

20. člen **(ukrepi za zmanjšanje izpostavljenosti)**

(1) Če se naprave z zaprtimi viri sevanja ali rentgenske naprave uporabljajo zunaj posebej namenjenih prostorov, mora biti koristen snop sevanja usmerjen proti predmetu, ki se preiskuje, vstop v snop pa onemogočen.

(2) Če ima naprava z zaprtim virom sevanja zaščitne zaslone, morajo biti te zaprte in naprava zaklenjena, kadar se ne uporablja.

(3) Naprava z zaprtim virom sevanja ali rentgenska naprava mora imeti vgrajeno stikalo ali mehanski sistem zapiranja, s katerim se lahko v vsakem trenutku prekine koristen snop sevanja.

(4) Kadar zahteve iz prejšnjega odstavka ni mogoče izpolniti, se morajo rentgenske naprave in naprave, ki vsebujejo vire sevanja kategorije 1, 2 ali 3, uporabljati v prostoru, v katerega se vstopi skozi zaščitna vrata ali labirinte. Vrata tega prostora morajo imeti mehanizem, ki pri poskusu vstopa prekine koristen snop sevanja.

(5) Naprava z virom sevanja se mora uporabljati skladno s tehnično dokumentacijo proizvajalca. Vse spremembe naprav in redno vzdrževanje naprav z virom sevanja morajo biti izvedene bodisi s strani proizvajalca ali pa s strani proizvajalca pooblaščenih usposobljenih oseb, ki izvede modifikacijo oziroma redno vzdrževanje v skladu s proizvajalčevimi navodili. Ta zahteva se ne nanaša na tista vzdrževalna dela za katera je v tehnični dokumentaciji vira sevanja opredeljeno, da jih lahko izvaja imetnik vira sevanja.

(6) Izrabljene dele naprave je potrebno zamenjati samo z originalnimi rezervnimi deli proizvajalca naprave. Rezervni deli za dodatno ali pomožno opremo, kot so na primer mehanizmi in komponente, ki so med seboj povezani in so ključni za varno delovanje naprave, morajo ustrezati specifikacijam originalnega dela.

(7) Izvajalec sevalne dejavnosti mora skrbeti za ustrezno čistočo naprav in druge opreme za izvajanje sevalne dejavnosti, da morebitna umazanija ne ovira pravilnega delovanja naprav in izvajanja dejavnosti.

21. člen **(preizkus puščanja za zaprte vire sevanja)**

(1) Pri zaprtih virih sevanja je treba preveriti puščanje vira sevanja, če obstaja sum, da je vir sevanja ali naprava z zaprtim virom sevanja poškodovana, sicer pa v časovnih presledkih, določenih v 56. členu tega pravilnika, oziroma v rokih, ki jih predvideva tehnična dokumentacija proizvajalca vira sevanja. Test se izvede na dostopnih površinah vsebnika skladno s standardom ISO 7503 z odvzemom suhega ali mokrega brisa.

(2) Če aktivnost na odvzetem brisu ne presega 200 Bq, se šteje, da je vir sevanja ustrezno zatesnjen. V primeru aktivnosti večje od 200 Bq, je treba takoj prenehati z uporabo

vira sevanja, izvesti ukrepe za odpravo morebitne kontaminacije in postopke za zamenjavo vira sevanja.

(3) Pri zaprtih virih sevanja, ki vsebujejo radionuklide v plinastem stanju Kr-85, H-3 ali podobni, ni treba preveriti puščanja. V tem primeru se lahko puščanje prepozna preko funkcionalnosti naprave.

(4) Ne glede na prvi odstavek tega člena pri ionizacijskih javljalnikih požara ni treba preveriti puščanja zaprtega vira sevanja.

22. člen **(izguba vira sevanja in izredni dogodek z virom sevanja)**

(1) Uporabnik vira sevanja mora o vsakršni izgubi, nedovoljeni odstranitvi, kraji ali nepooblaščen uporabi vira sevanja, razlitju, izpustu, puščanju zaprtega vira sevanja ali drugem izrednem dogodku, kot je na primer požar, prometna nesreča, nenamerni izpostavljenosti delavca ali posameznika iz prebivalstva sevanju nemudoma obvestiti pristojni organ. V primeru izgube ali kraje vira sevanja mora obvestiti tudi policijo in sporočiti vsako informacijo, ki bi lahko kakor koli prispevala k najdbi vira sevanja.

(2) Uporabnik vira sevanja mora po dogodku iz prejšnjega odstavka preveriti celovitost vira sevanja ali naprave, analizirati vzroke za nastanek dogodka in po potrebi izvesti popravne ukrepe ter o rezultatih analize in izvedenih ukrepih najkasneje v petih delovnih dneh pisno seznaniti o izvedbi teh ukrepov pristojni organ.

(3) Uporabnik vira sevanja mora v roku 30 dni v pisnem poročilu podati celovito analizo dogodka z navedbo že izvedenih popravnih ukrepov in ukrepov, s katerimi bo uporabnik vira sevanja zmanjšal možnost za ponovitev dogodka. K poročilu mora biti priloženo strokovno mnenje pooblaščenega izvedenca varstva pred sevanji.

23. člen **(viri sevanja neznanega izvora)**

Organ, pristojen za jedrsko varnost, zagotavlja takojšnje tehnično svetovanje in pomoč osebam, ki se običajno ne ukvarjajo z dejavnostmi, ki bi zahtevale varstvo pred sevanji, in ki sumijo, da imajo opravka z virom sevanja neznanega izvora. Glavna cilja tega svetovanja in pomoči sta varstvo delavcev in posameznikov iz prebivalstva pred sevanjem ter varnost vira sevanja.

24. člen **(mednarodno sodelovanje)**

Pristojni organ nemudoma izmenja podatke in sodeluje z državami članicami EU, tretjimi državami ali ustreznimi mednarodnimi organizacijami v primeru izgube, nedovoljene odstranitve, kraje ali odkritja visokoaktivnega vira sevanja, drugega pomembnega vira sevanja ali radioaktivne snovi in pri nadaljnjem spremljanju ali preiskavah, pri čemer lahko glede na okoliščine upošteva zahteve predpisov, ki urejajo tajnost podatkov.

25. člen

(ionizacijski javljalniki požara)

(1) Hitrost doze na razdalji 10 cm od katere koli zunanje dostopne površine ionizacijskega javljalnika požara ne sme presegati 1 $\mu\text{Sv/h}$.

(2) Ionizacijski javljalnik požara mora biti narejen tako, da vir sevanja ni lahko dosegljiv, oziroma tako, da ohišja ni mogoče odpreti s preprostimi sredstvi in se z roko približati viru sevanja, kjer hitrosti doz presegajo 10 $\mu\text{Sv/h}$.

26. člen

(merilniki hitrosti doze)

(1) Pri dejavnostih v industriji in raziskavah, kjer lahko delavci pridejo v območje koristnega snopa ali kjer je treba zagotoviti območje omejenega dostopa ali preveriti, da je vir sevanja v zaščitnem položaju, je treba zagotoviti uporabo merilnikov hitrosti doze, osebje pa mora biti usposobljeno za ravnanje s temi merilniki. Pri delu s pulznimi rentgenskimi napravami je potrebna uporaba ustreznih integriranih merilnikov hitrosti doze.

(2) O izboru merilnikov iz prejšnjega odstavka in potrebnih meritvah se mora imetnik dovoljenja posvetovati s pooblaščenim izvedencem varstva pred sevanji in morajo biti opisani v oceni varstva pred sevanji.

(3) Pred vsakim začetkom izvajanja dejavnosti, pri kateri je potrebna uporaba merilnika hitrosti doze, je treba preveriti pravilno delovanje merilnika.

27. člen

(rentgenske naprave za pregled prtljage, pisemskih pošilk in drugih predmetov)

(1) Stacionarne rentgenske naprave za pregled prtljage, pisemskih pošilk in drugih predmetov morajo imeti zaščitni pokrov, ki preprečuje ali otežuje dostop do polja koristnega sevanja v času delovanja rentgenske naprave. Predmet, ki ga je treba pregledati ali analizirati, mora biti v ohišju pred sprožitvijo sevanja ali pa mora mehanizem za prenos vzorcev delovati samodejno ob vstopu predmeta v pregledovalni kanal.

(2) Hitrost doze na zunanji površini rentgenske naprave ne sme presegati vrednosti, ki bi lahko povzročile preseganje predpisanih mejnih doz za prebivalstvo.

(3) Rentgenska naprava mora imeti vzpostavljen tehnični sistem, ki omogoča prekinitev delovanja naprave v primeru nedovoljenega posega v snop sevanja v času delovanja naprave.

(4) Vhodna in izhodna odprtina zaščitene rentgenske naprave, morata biti opremljeni z dodatnim zaščitnim elementom, kot je zavesica svinčenih gumijastih trakov ali podaljšan pokrov, za ublažitev uhajanja sevanja, ki nastane v bližini odprtine, ali povečanje razdalje do polja koristnega sevanja.

(5) Na rentgenski napravi morajo biti nameščene oznake, ki opozarjajo na nevarnost sevanja iz 13. člena tega pravilnika, in opozorilne luči, ki signalizirajo, kdaj naprava deluje.

(6) Če se rentgenske naprave uporabljajo v prosto dostopnem prostoru, v katerem bi bilo mogoče priti do polja sevanja pri vhodnih in izhodnih odprtinah naprave, je potrebno zagotoviti, da ne pride do nepotrebne izpostavljenosti.

(7) Zgornje zahteve se smiselno uporabljajo tudi za prenosne rentgenske naprave za pregled prtljage, pisemskih pošilk in drugih predmetov.

28. člen

(rentgenske naprave v industriji in raziskavah, v katerih je snop usmerjen iz naprave)

(1) Rentgenske naprave, iz katerih je snop sevanja usmerjen navzven, morajo imeti mehanizem za zaustavitev ali preprečitev sevanja, da se z njim prepreči nevarna izpostavljenost. Če ima naprava več kot eno zaslonko, je lahko hkrati odprta le ena zaslonka.

(2) Prenosne rentgenske naprave morajo biti zasnovane tako, da zaščitni plašč rentgenske cevi zagotavlja, da puščanje ohišja (hitrost doze) kjerkoli na razdalji 5 cm od katere koli dostopne površine naprave ni večje od 25 $\mu\text{Sv/h}$. Nadzorna plošča rentgenske naprave mora biti nameščena na način, ki v vsakem trenutku omogoča nadzor nad delovanjem rentgenske naprave.

(3) Odprte rentgenske naprave morajo imeti znak, ki kaže smer sevanja, in ločeno opozorilo, če rentgenska cev nima dodatne filtracije koristnega snopa.

(4) Premične rentgenske naprave, iz katerih je snop sevanja usmerjen navzven, morajo biti opremljene z varnostnim stikalom, ključem ali kodo, ki preprečuje nehoteno uporabo naprave. Vsi varnostni mehanizmi morajo biti opremljeni z varnostnim krogotokom, ki onemogoči uporabo naprave v napačnih pogojih.

III. ODPRTI VIRI SEVANJA

29. člen

(zahteve za delo z odprtimi viri sevanja)

(1) Opremo za večkratno uporabo, ki se uporablja pri delu z odprtimi viri, je treba po uporabi očistiti in mora ostati ločeno od druge opreme in instrumentov, razen kadar je oprema kontaminirana samo z zelo kratkoživimi radionuklidi.

(2) Delavci, ki ravnajo z radioaktivnimi snovmi, morajo uporabljati osebno varovalno opremo, kot je določeno v oceni varstva pred sevanji.

(3) V laboratoriju za delo z odprtimi viri sevanja je prepovedano jesti, piti, kaditi ali nanašati ličila.

(4) Delo, ki se nanaša na ravnanje z lahko hlapljivimi, vnetljivimi ali praškastimi radioaktivnimi snovmi, je treba izvajati v posebnih digestorijih ali drugih podobnih komorah s prezračevanjem.

(5) Kadar koli je to mogoče, je treba pri ravnanju z radioaktivnimi snovmi uporabljati avtomatsko opremo.

(6) Vire sevanja je treba označiti tako, da jih je mogoče zlahka prepoznati. Označevanje vključuje vsaj radionuklid, njegovo aktivnost, datum merjenja, prostornino in specifično aktivnost ter osebo, ki je meritev izvedla.

30. člen **(merilniki sevanja pri delu z odprtimi viri sevanja)**

(1) V prostoru, kjer se uporabljajo odprti viri sevanja razreda del I. in II, morata biti na razpolago merilnik za merjenje kontaminacije in merilnik za merjenje hitrosti doze sevanja, osebje pa usposobljeno za ravnanje s temi merilniki.

(2) V prostoru, kjer se uporabljajo odprti viri sevanja razreda del III, mora biti na razpolago merilnik za merjenje kontaminacije, osebje pa usposobljeno za ravnanje s temi merilniki.

(3) V rednih časovnih intervalih in kadar obstaja sum kontaminacije, je treba izvajati meritve kontaminacije in hitrosti doze sevanja.

(4) O izboru merilnikov iz prvega in drugega odstavka tega člena in časovnih intervalih meritev iz prejšnjega odstavka, se mora imetnik dovoljenja posvetovati s pooblaščenim izvedencem varstva pred sevanji, oboji pa morajo biti opisani v oceni varstva pred sevanji.

31. člen **(zahteve za prostore razreda dela III)**

(1) Razredi del z odprtimi viri sevanja so opredeljeni v predpisu, ki ureja sevalne dejavnosti.

(2) Tla, pohištvo in delovne površine prostorov, kjer se uporabljajo odprti viri, morajo biti iz materialov, ki ne prepuščajo vlage in so odporni proti običajnim kemikalijam (npr. razredčenim kislinam, bazam ali organskim topilom).

(3) Stene, strop in tla morajo imeti gladke površine in biti iz materialov, ki jih je lahko čistiti.

(4) Delovne površine morajo biti iz materialov, na katere se ne veže prah in jih je lahko čistiti.

(5) Pipe za odpiranje vode morajo biti take, da jih je mogoče odpirati s komolci ali z detektorjem gibanja.

(6) Na delovne površine je treba pred začetkom del položiti vpojno podlago, ki preprečuje razširjanje morebitne kontaminacije.

(7) Laboratorij mora biti opremljen s potrebno opremo za čiščenje morebitne kontaminacije.

(8) Prezračevanje mora biti izvedeno tako, da zrak iz prostorov, v katerih se uporabljajo odprti viri sevanja, ne kroži ali ne pride v prostore, v katerih se ti ne uporabljajo. Če se v več prostorih dela z odprtimi viri sevanja različnih aktivnosti, se s prezračevanjem zagotovi, da zrak kroži od prostorov, v katerih je nižja aktivnost, proti prostorom z višjo aktivnostjo.

(9) Pri zasnovi in uporabi sistema za filtriranje izpušnega zraka je treba upoštevati vrsto dela, uporabljene radionuklide ter njihove kemične in fizikalne oblike ter kemične in fizikalne oblike morebitnega onesnaženega zraka. Če je treba filtrirati izpušni zrak, mora biti filter nameščen tako, da radioaktivne snovi, ki se kopičijo v filtru, ne pomenijo nevarnosti sevanja za ljudi in za okolje in da je filter mogoče zlahka zamenjati.

(10) Če se tekoči odpadki, ki vsebujejo radionuklide neposredno izpuščajo v kanalizacijo, mora biti za ta namen na voljo ločen umivalnik. Cevi za odplake iz laboratorija za delo z odprtimi viri sevanja morajo voditi neposredno v glavno kanalizacijsko cev.

32. člen (zahteve za prostore razreda dela II)

Poleg zahtev za prostor razreda dela III iz prejšnjega člena mora prostor za dela razreda II izpolnjevati še naslednje zahteve:

- prostori za dela razreda II morajo biti v ločenem delu stavbe, ločeni od preostalih prostorov;
- prostor mora obvezno imeti kontrolno točko s sanitarnim vozlom;
- na kontrolni točki mora biti dovolj prostora za preoblačenje v zaščitno obleko in meritve kontaminacije oseb;
- tla morajo biti prekrita ali prebarvana tako, da na tleh ni razpok in da so zaključki vsaj 10 cm visoko na zidu;
- preboji napeljav skozi zidove morajo biti narejeni tako, da se na teh mestih sevanje ne širi v sosednje prostore;
- tla in delovni pult morajo biti dovolj močni, da lahko nosijo težo zaščit pred sevanjem, npr. svinčenih opek;
- zaklepanje oken v prostoru mora biti zasnovano tako, da se okna ne morejo odpreti brez posebnega ključa;
- prezračevanje mora zagotavljati, da je v prostorih, kjer se ravna z radioaktivnimi snovmi, podtlak. Izjema so prostori nuklearne medicine, kjer se ravna s pacienti;
- prezračevanje mora imeti ločen izhod, običajno s filtri;
- digestoriji ali posebne komore, kjer se pripravljajo radioaktivne snovi, morajo biti opremljeni s svetlobnimi oznakami, ki označujejo, kdaj je ventilacija vključena in morajo biti redno vzdrževani po navodilih proizvajalca.

33. člen (zahteve za prostore razreda dela I)

Poleg zahtev za prostore razreda dela III in II iz prejšnjih dveh členov mora prostor za dela razreda I izpolnjevati naslednje zahteve:

- prostori razreda dela I morajo biti v posebni stavbi ali ločenem delu stavbe s posebnim vhodom in kontrolno točko;
- prostori razreda dela I se delijo na več območij, odvisno od aktivnosti radioaktivnih snovi in vrste dela;
- da bi se izključila možnost vnašanja radioaktivne kontaminacije iz višjega v nižje območje, se med območji postavi kontrolna točka.

IV. POSEBNE ZAHTEVE ZA IZVAJANJE INDUSTRIJSKE RADIOGRAFIJE

34. člen (sistem vodenja in zagotavljanje kakovosti)

(1) Izvajalec industrijske radiografije mora imeti vpeljan sistem zagotavljanja kakovosti, katerega osnovno načelo je zagotavljanje varnosti, ki mora biti vzdrževano in stalno izboljševano.

(2) Izvajalci industrijske industrije svoje dejavnosti opišejo v dokumentih, ki morajo biti obvladljivi, veljavni, redno pregledani, posodobljeni, berljivi, prepoznavni ter enostavno dosegljivi tam, kjer jih uporabljajo.

(3) Izvajalci industrijske radiografije morajo določiti obseg potrebnih virov (osebje, infrastruktura, delovno okolje, informacije, znanje, dobavitelji in finančna sredstva) in zahtevanih kompetenc za varno izvajanje industrijske radiografije.

(4) Vse spremembe, ki lahko pomembno vplivajo na varnost, morajo biti prepoznane, utemeljene, načrtovane, izvedene in ocenjene, njihov vpliv pa mora biti predhodno analiziran.

(5) V pisni obliki morajo biti jasno določena pooblastila in odgovornosti zaposlenih v organizaciji, ki izvajajo industrijsko radiografijo.

(6) Vodstvo organizacije, ki izvaja industrijsko radiografijo, mora podpirati in spodbujati varnostno kulturo in kulturo varovanja vseh zaposlenih.

(7) Vodstvo organizacije, ki izvaja industrijsko radiografijo, mora zagotoviti prepoznavo vzrokov neskladij, dogodkov in varnostnih vprašanj. Njihove možne posledice morajo oceniti, obvladovati in omiliti. Pravočasno je treba uvesti popravne ukrepe za odpravo vzrokov neskladij in preventivne ukrepe za preprečitev novih ali podobnih neskladij, njihovo stanje pa je treba spremljati ter o njih poročati vodstvu organizacije.

(8) Izvajalec industrijske radiografije se mora pred nakupom vira sevanja za industrijsko radiografijo prepričati o skladnosti vira sevanja s tehnično dokumentacijo proizvajalca vsebnika ter o veljavnosti certifikata za vsebnik.

35. člen (merilniki in merjenje sevanja)

(1) Izvajalec industrijske radiografije mora imeti ustrezne merilnike hitrosti doze, preizkusni vir za preverjanje odzivnosti in usposobljeno osebje, ki zna ravnati z merilniki, in sicer najmanj toliko merilnikov hitrosti doze kolikor virov sevanja za industrijsko radiografijo poseduje.

(2) Pred vsakim preiskovanjem materiala je treba preveriti pravilno delovanje merilnika. Preverjanje je treba izvesti v skladu z navodili za uporabo merilnika hitrosti doze. Preverjanje mora vključevati preizkus napetosti akumulatorja oziroma baterij ter odziva merilnika na preizkusni vir. Če preverjanje ne uspe, se industrijska radiografija ne sme začeti ali nadaljevati, dokler ni na voljo ustrezno delujoč merilnik hitrosti doze. O preverjanju pravilnega delovanja merilnikov mora izvajalec industrijske radiografije voditi evidenco.

(3) Po končanem preiskovanju mora izvajalec industrijske radiografije izključiti napravo oziroma zapreti zaslonko in z merilnikom hitrosti doze preveriti, da ni več koristnega snopa sevanja.

36. člen (dozimetri)

(1) Delavci, ki izvajajo industrijsko radiografijo, morajo, poleg osebnega dozimetra, nositi tudi elektronski alarmni dozimeter, ki z zvočnim alarmom opozarja na prekoračene operativne meje hitrosti doze in prejete skupne doze. Zagotoviti je treba, da so alarmi v hrupnem delovnem okolju slišni in opazni. V primeru hrupnega delovnega okolja

mora imeti dozimeter vibrirajoči alarm ali tak svetlobni signal, ki je opazen v vseh pogojih dela.

(2) Elektronski alarmni dozimetri morajo biti umerjeni in nastavljeni (ustrezne meje proženja alarma) ter se ne smejo uporabljati kot nadomestek za merilnik hitrosti doze iz prejšnjega člena.

(3) Pred vsako uporabo je treba preveriti pravilno delovanje elektronskega dozimetra.

37. člen

(število delavcev, potrebnih za izvajanje industrijske radiografije ter odgovornosti naročnika industrijske radiografije)

(1) Industrijsko radiografijo zunaj posebej namenjenih prostorov morata izvajati najmanj dve osebi, ki sta usposobljeni za industrijsko radiografijo, od tega mora ena oseba imeti najmanj dve leti delovnih izkušenj pri izvajanju industrijske radiografije.

(2) Pravilo najmanj dveh oseb velja tudi za prevoz naprav z zaprtimi viri sevanja, ki se uporabljajo v industrijski radiografiji, če gre obenem za prevoz visokoaktivnih virov sevanja.

(3) Če več ekip različnih izvajalcev industrijske radiografije izvaja industrijsko radiografijo na istem območju, zunaj posebej namenjenih prostorov, je treba zagotoviti pisni dogovor za zagotovitev varnosti in medsebojnega poznavanja ekip ter medsebojnih operacij.

(4) Pisni dogovor iz prejšnjega odstavka je treba skleniti z naročnikom industrijske radiografije o medsebojnih odgovornostih in dolžnostih. Pisni dogovor mora vključevati tudi ureditev začasne shrambe virov sevanja, če je ta potrebna in odgovornosti za nadzor ter dostop do shrambe. Pri sklenitvi dogovora, kot tudi pri zagotavljanju varnega delovnega okolja iz 8. odstavka tega člena, sodeluje odgovorna oseba za varstvo pred sevanji izvajalca sevalne dejavnosti.

(5) Izvajalec sevalne dejavnosti mora imeti potreben čas za načrtovanje varne izvedbe del in skladnost s pogoji, ki izhajajo iz dovoljenja za izvajanje sevalne dejavnosti in mora pri naročniku pridobiti informacije o vseh sistemih za detekcijo sevanja, ki bi lahko bili na lokaciji ter o nevarnostih, ki povzročajo tveganja za varnost in zdravje pri delu na mestu izvajanja del. Izvajalec sevalne dejavnosti mora pri naročniku pridobiti tudi zahteve za varno delo in načrt za ukrepanje ob izrednem dogodku. Tu gre za splošne načrte npr. evakuacijskih poti v primeru požara. Prav tako pa mora izvajalec sevalne dejavnosti naročnika obvestiti o načrtu ukrepanja ob izrednem dogodku, ki ga pripravi izvajalec sevalne dejavnosti in se nanaša specifično na uporabo virov sevanja ter ga po potrebi uskladiti s splošnim načrtom ukrepanja, ki ga pripravi naročnik.

(6) Naročnik industrijske radiografije ne sme postavljati pogodbenih pogojev ali omejitev, ki bi izvajalca sevalne dejavnosti ovirale pri varnem izvajanju sevalne dejavnosti. Da se zmanjša sevalno tveganje pri izvajanju sevalne dejavnosti in da se prepreči izpostavljenost sevanju drugih delavcev na lokaciji, mora naročnik zagotoviti, da je delo izvajalca sevalne dejavnosti usklajeno z drugimi dejavnostmi na lokaciji.

(7) Izvajalec sevalne dejavnosti se mora v izogib nesporazumu na deloviščih, skupaj z naročnikom, natančno dogovoriti o obvestilih, opozorilnih signalih in alarmih, ki se bodo uporabljali pri delu in ne sme pričeti z deli dokler naročnik o tem ne obvesti tudi vse morebitne druge delavce, ki bodo izvajali dela v bližini.

(8) Izvajalec sevalne dejavnosti se mora pred pričetkom del prepričati, da je naročnik industrijske radiografije zagotovil varno delovno okolje za izvajanje industrijske radiografije. Tu ne gre za specifične ukrepe varstva pred sevanji, ki so pomembni za izvajanje industrijske radiografije in za katere je odgovoren izvajalec sevalne dejavnosti, ampak za varno delovno okolje, kamor spada primerna osvetljenost, postavitve odrov, ukrepi za varno delo v zaprtih in tesnih prostorih in podobno.

(9) Ne glede na zahteve iz tega člena, ki se nanašajo na naročnika industrijske radiografije, je za izvajanje sevalne dejavnosti v celoti odgovoren izvajalec industrijske radiografije. Slednji ne sme začeti z izvajanjem industrijske radiografije, če niso izpolnjeni vsi pogoji iz tega člena.

38. člen

(splošne zahteve za naprave za industrijsko radiografijo)

(1) Naprave za izvajanje industrijske radiografije z zaprtimi viri sevanja, vključno z vso pomožno opremo, morajo izpolnjevati zahteve, ki so navedene v ISO3999 standardu. Vsebnik vira sevanja in vsa pomožna oprema, vodilne cevi, krmilni kabli in daljinski upravljalniki, kolimatorji, in druga pomožna oprema, kot so držala za zagotovitev pritrditve vsebnika ali vodilne cevi na varno podlago in pripomočki za pozicioniranje, morajo biti na voljo v brezhibnem stanju in v skladu s tehnično dokumentacijo proizvajalca.

(2) Pomožna oprema, vključno z zaslonkami, mora biti združljiva z vsebnikom in nosilcem vira, s katerim se namerava izvajati industrijska radiografija. V primeru nejasnosti ali so posamezne komponente združljive z vsebnikom in nosilcem vira se je treba posvetovati pri proizvajalcu zaščitnega vsebnika vira sevanja.

(3) Izvajalec sevalne dejavnosti, ki izvaja industrijsko radiografijo z zaprtimi viri sevanja, mora pred vsakim začetkom del opraviti rutinski pregled, ki mora vključevati vsaj:

a. Pregled vsebnika vira sevanja, da se zagotovi, da:

- i. so ogrodje in pritrdilni elementi tesni,
- ii. zaklepni mehanizem deluje pravilno,
- iii. so ravni sevanja v mejah normale,
- iv. so povezave vodilne cevi in krmilnega mehanizma varni,
- v. je povezava sklopa z virom sevanja s pogonskim kablom ustrezna. Navedeno se redno preverja z merilnikom obrabe, ki ga izdelata proizvajalec vsebnika vira sevanja in se zamenjuje skladno s tehnično dokumentacijo proizvajalca.

b. Pregled daljinskega upravljalnika, da se zagotovi, da:

- i. je okovje tesno,
- ii. ni znakov poškodb, pregibov, vdolbin,
- iii. se pogonski kabel lahko prosto premika.

c. Pregled vodilnih cevi vira sevanja, da se zagotovi, da:

- i. je okovje priključkov tesno,
- ii. ni znakov poškodb, pregibov ali vdolbin,
- iii. konektorji nosilca vira sevanja niso obrabljeni.

(4) Izvajalec sevalne dejavnosti, ki izvaja industrijsko radiografijo z rentgenskimi napravami, mora vsak dan pred začetkom del opraviti rutinski pregled, ki mora vključevati vsaj, da:

- a. na opremi ni vidnih poškodb,
- b. kabli nimajo prerezov, prelomov, pregibov ali poškodovanih priključnih konektorjev,
- c. tekoči hladilni sistemi ne puščajo,
- d. vse zapore delujejo pravilno,
- e. vsi opozorilni indikatorji in luči delujejo pravilno,
- f. so pritrdilni elementi tesni, navojni priključki pa varni.

(5) Izvajalec sevalne dejavnosti, ki izvaja industrijsko radiografijo z rentgenskimi napravami, lahko sam izvede še nekatera druga vzdrževalna dela kot na primer:

- a. pregledi električne zaščite vključno z električno ozemljitvijo in preizkusi električne izolacije kablov,
- b. preverja, ali so vsi kabli v dobrem stanju, brez obrabe ali golih žic,
- c. čiščenje ali zamenjava filtrov v hladilnih sistemih,
- d. preverjanje uhajanja rentgenskih žarkov iz cevi.

(6) Izvajalec sevalne dejavnosti mora vzpostaviti program vzdrževanja za vso opremo, ki se uporablja pri industrijski radiografiji, v katerem navede, kdo lahko opravlja vzdrževanje in v kakšnih časovnih presledkih, pri čemer je potrebno upoštevati vsako uporabo opreme v okoljih, ki lahko ovirajo delovanje naprav.

(7) Izvajalec sevalne dejavnosti mora vzpostaviti predopozorilno signalizacijo ter signalizacijo, ko je izpostavljenost v teku, kot je to določeno v 19. členu tega pravilnika.

39. člen **(zahteve za rentgenske naprave za industrijsko radiografijo)**

(1) Ohišje rentgenske naprave, s katero se izvaja industrijska radiografija, mora biti takšno, da puščanje ohišja (hitrost doze) pri nameščeni slepi zaslonki med ogrevanjem naprave kjerkoli na razdalji 1 m od cevi ni večje od vrednosti iz preglednice 1 v prilogi 2 tega pravilnika.

(2) Skupna filtracija koristnega snopa sevanja mora ustrezati ekvivalentnim debelinam iz preglednice 2 v prilogi 2 tega pravilnika.

(3) Pri ogrevanju rentgenske naprave morajo biti zaščitne zaslonke zaprte, njihova zaščitna moč pa taka, da niso presežene vrednosti iz prvega odstavka tega člena.

(4) Na nadzorni plošči rentgenske naprave mora biti jasno vidno, da je naprava vključena in pripravljena na ekspozicijo. Poleg tega mora imeti neodvisno svetlobno indikacijo, ki opozarja na delovanje naprave.

(5) Na nadzorni plošči rentgenske naprave mora biti gumb za izklop v sili.

(6) Če ima rentgenska naprava zaščitne zaslonke, morajo biti te zaprte in naprava zaklenjena, kadar se ne uporablja.

40. člen

(izvajanje industrijske radiografije v posebej namenjenih prostorih)

(1) Hitrost doze sevanja na kateri koli zunanji strani prostora, kjer se izvaja industrijska radiografija, mora biti manjša od 7,5 $\mu\text{Sv/h}$ pri največjih dovoljenih parametrih rentgenske naprave ali kadar se v napravi uporablja zaprti vir sevanja največje dovoljene aktivnosti. V primeru presežanja hitrosti doz 7,5 $\mu\text{Sv/h}$ na težko dostopnih omejenih mestih, je sprejemljivo, če hitrosti doz na razdalji 50 cm ne presegajo 3 $\mu\text{Sv/h}$ na višini oči in gonad izpostavljenih delavcev. V takem primeru ne sme biti stalnih delovnih mest na zunanji strani prostora, kjer se izvaja industrijska radiografija.

(2) Prostor, kjer se izvaja industrijska radiografija, je nadzorovano območje.

(3) Preboj napeljav v zidovih, stropih in podih mora biti izveden na način, da na teh mestih sevanje ne prodira v sosednje prostore tako, da so presežene predpisane meje.

(4) Stacionarne rentgenske naprave za industrijsko radiografijo je treba postaviti tako, da je v enem prostoru rentgenska cev, v drugem prostoru pa nadzorna plošča.

(5) Na vratih prostorov, v katerih se izvaja industrijska radiografija z rentgensko napravo, morajo biti stikala, ki onemogočajo delovanje naprave pri odprtih vratih oziroma prekinjejo njeno delovanje, če se vrata odprejo med izvajanjem preiskovanja.

(6) Daljinski upravljalnik naprave, ki vsebuje zaprte vire sevanja, mora biti nameščen tako, da ima izvajalec industrijske radiografije pregled nad vstopom v prostor, kjer se izvaja industrijska radiografija.

(7) V prostoru, v katerem se izvaja industrijska radiografija, mora biti nameščen merilnik sevanja, ki stalno meri hitrost doze v prostoru. Merilnik sevanja mora biti povezan z opozorilno napravo, ki mora biti nameščena tako, da delavce še pred vstopom v prostor opozori, da se vir ne nahaja v ekspozicijskem položaju. V primeru povišanega sevanja mora biti onemogočeno odpiranje vrat z zunanji strani.

(8) Pred vsako ekspozicijo mora delavec, ki izvaja industrijsko radiografijo, preveriti, da v prostoru za industrijsko radiografijo ni nikogar, in mora zapreti vrata. Delavec sproži ekspozicijo le, ko so vrata zaprta, če so vse zaščite na mestu ter če vsi varnostni sistemi in opozorilne naprave pravilno delujejo.

(9) Pred vstopom v prostor po izvedeni ekspoziciji se mora izvajalec prepričati, da je bila izpostavljenost prekinjena. Če se radiografija izvaja z zaprtimi viri sevanja ali z rentgensko napravo, je treba to preverjanje vedno opraviti z merilnikom sevanja iz 35. člena tega pravilnika.

(10) Na vhodu v prostor za izvajanje industrijske radiografije morajo biti nameščene opozorilne luči in zvočni signal, ki med preiskavo materiala opozarjajo na nevarnost sevanja ali da je sistem v stanju pripravljenosti. Opozorilne luči in zvočni signal morajo biti povezane s stacionarnim merilnikom sevanja iz 7. odstavka tega člena.

(11) Opozorilni signalni sistem mora biti zasnovan tako, da v primeru okvare katerekoli komponente sistema (npr. okvara žarnice) ni mogoče sprožiti ekspozicije.

(12) V primerih, če obstaja več kot en vir sevanja, morajo biti nadzor izpostavljenosti in opozorila razločna in nedvoumna.

(13) V prostoru, kjer se izvaja industrijska radiografija, morajo biti nameščeni gumbi za zaustavitev ali vlečne vrvice, ki omogočajo katerikoli osebi, ki se znajde v tem prostoru, da sproži alarm in prekine ali prepreči izpostavljenost. Gumbi in vlečne vrvice morajo biti nameščene tako, da jih je mogoče doseči brez prehoda skozi primarni žarek sevanja in označeni z jasnimi navodili o pomenu in njihovi uporabi. Sistem avtomatskega zaklepanja vrat (interlock) ne sme ovirati oseb, ki bi lahko bile v prostoru, kjer se izvaja industrijska radiografija, pri izhodu v sili.

(14) Zagotovljena mora biti redundantnost, raznovrstnost in neodvisnost sistemov zaklepanja. Delovanje opozorilnih naprav in varnostnih sistemov je treba preveriti vsak dan pred začetkom izvajanja industrijske radiografije. Če ne delujejo pravilno, se delo ne sme začeti, dokler napaka ni odpravljena.

(15) Pred prvo uporabo prostora za industrijsko radiografijo mora izvajalec sevalne dejavnosti zagotoviti testne preizkuse pri zagonu naprave, če je potrebno s podporo proizvajalca, da potrdi, da zgrajen prostor, izpolnjuje načrtovana merila za posebej namenjene prostore za izvajanje industrijske radiografije. Pri omenjenih testnih preizkusih mora biti prisoten tudi pooblaščen izvedenec, ki izvede pregled in meritve skladno s 56. členom tega pravilnika.

41. člen

(izvajanje industrijske radiografije zunaj posebej namenjenih prostorov)

(1) Le v primeru, če predmete, ki jih je potrebno preiskati z industrijsko radiografijo, ni mogoče fizično namestiti v posebej namenjen prostor iz 40. člena, je potrebno izvesti preiskavo pod posebnimi pogoji iz tega člena.

(2) Pred izvajanjem industrijske radiografije zunaj posebej namenjenih prostorov je treba zagotoviti, da:

- izvajalec sevalne dejavnosti opravi temeljito oceno delovnega okolja in okolja, kjer bi se lahko nahajali prebivalci in mora sodelovati z naročnikom ter zagotoviti da se morebitne težave, specifične za lokacijo ustrezno obravnavajo;
- je o izvajanju industrijske radiografije na terenu pisno obveščen pristojni upravni organ vsaj dva dni pred opravljanjem načrtovanih del;
- so naprave za industrijsko radiografijo brezhibne, kar dokazujejo z izpolnjevanjem zahtev iz 38. člena tega pravilnika ter da so skladne s tehnično dokumentacijo;
- so izvajalci industrijske radiografije opremljeni z osebnimi dozimetri, alarmnimi elektronskimi dozimetri in ustreznim merilnikom hitrosti doze;
- je območje izvajanja industrijske radiografije ograjeno in označeno tako, da je na meji ograjenega območja hitrost doze smiselno čim nižja in ne presega 60 μ Sv/h povprečno po eni minuti, kar je treba preveriti z merilnikom hitrosti doze. Za označevanje ali ograjitev je treba uporabljati opozorilne znake, pregradne trakove ali druga sredstva za preprečitev dostopa;

- delavci, ki izvajajo industrijsko radiografijo, med preiskovanjem materiala skrbijo za nadzorovanje ograjenega območja in preprečitev vstopa drugih oseb;
- so posamezniki, ki se nahajajo izven opazovanega območja, kjer se izvaja industrijska radiografija, pred začetkom del seznanjeni z ustreznimi ukrepi varstva pred sevanji;
- sta nadzorna plošča in daljinski upravljalnik nameščena tako, da lahko delavci, ki izvajajo industrijsko radiografijo, dovolj dobro nadzorujejo območje;
- mora eden izmed delavcev ostati blizu nadzorne plošče ali daljinskega upravljalnika, tako da se lahko izpostavljenost hitro prekine (najkasneje v 10 sekundah), če se pojavi nekaj nepredvidljivega;
- je raven sevanja omejena na tako nizko raven, kot je razumno izvedljivo na območju, kjer se izvaja industrijska radiografija;
- je koristen snop, kolikor se da, usmerjen v tla;
- se preveri delovanje opozorilnih naprav in varnostnih sistemov vsak dan pred začetkom izvajanja industrijske radiografije;
- se, če opozorilne naprave in varnostni sistemi ne delujejo pravilno, delo ne sme začeti, dokler napaka ni odpravljena.

(3) Če se industrijska radiografija na terenu izvaja z rentgensko napravo, je treba zagotoviti, da:

- so na rentgenski napravi nameščene opozorilne luči, ki opozarjajo na sevanje med delovanjem naprave;
- je snop sevanja, ki ga oddaja vir sevanja, ozek in usmerjen, ter da je postavljen ščit za sprejemnikom slike, kadar koli je to mogoče;
- je dolžina kabla med nadzorno ploščo in rentgensko napravo vsaj 20 m za naprave do 300 kV ali daljša za naprave z višjo napetostjo oziroma taka, da so hitrosti doze na mestu nadzorne plošče manjše od vrednosti iz pete alineje prejšnjega odstavka.

42. člen (preverjanje zaščitnega položaja)

Če se industrijska radiografija izvaja z napravo, ki vsebuje zaprti vir sevanja, je treba po končanem preiskovanju z merilnikom hitrosti doze preveriti, ali se je vir sevanja vrnil v zaščitni položaj.

43. člen (vsebnik)

(1) Vsebnik, v katerem se prenaša vir sevanja za industrijsko radiografijo, mora izpolnjevati zahteve za prevozni vsebnik v skladu s predpisi, ki urejajo prevoz nevarnega blaga.

(2) Vsebnik mora imeti napravo za zaklepanje. Pri zaklenjenem vsebniku se vira sevanja ne sme premakniti iz vsebnika. Zaklepanje mora biti preprečeno, če vir sevanja ni v zaščitnem položaju. Naprava za zaklepanje mora biti jasno označena, tako da pokaže, ali je vsebnik zaklenjen ali ne. Indikatorji položaja vira sevanja morajo biti jasno vidni na razdalji 5 m.

(3) Hitrost doze na površini vsebnika, ko je vir sevanja shranjen v vsebniku, ne sme presegati 2 mSv/h, na razdalji 1 m od vsebnika pa 0,02 mSv/h.

V. VAROVANJE RADIOAKTIVNIH VIROV SEVANJA

44. člen **(zavezanci za ukrepe varovanja)**

(1) Za vire sevanja kategorije 1, kot so določeni v predpisu, ki ureja sevalne dejavnosti, se morajo izvajati ukrepi fizičnega varovanja po predpisu, ki ureja fizično varovanje jedrskih objektov, jedrskih in radioaktivnih snovi ter prevozov jedrskih snovi.

(2) Varovanje virov sevanja je treba izvajati za nevarne vire sevanja kategorije 2 in 3, kot so določeni v predpisu, ki ureja sevalne dejavnosti.

(3) Za radioaktivne vire sevanja, ki niso nevarni viri sevanja, ter za vire sevanja, ki so hkrati jedrske snovi, in katerih mase so manjše od tistih, določenih za kategorijo III v predpisu, ki ureja fizično varovanje jedrskih objektov, jedrskih in radioaktivnih snovi ter prevozov jedrskih snovi, je treba z uporabo stopenjskega pristopa ravnati z viri sevanja v skladu z 46. členom tega pravilnika.

45. člen **(temelji varovanja radioaktivnih virov sevanja)**

(1) Uporabnik vira sevanja mora z upoštevanjem vrste in velikosti tveganja, kot je to razumno mogoče, onemogočiti:

- nepooblaščen dostop do vira sevanja;
- nedovoljeno odstranitev vira sevanja;
- izgubo ali krajo vira sevanja.

(2) Uporabnik vira sevanja mora zagotoviti:

- da so na voljo zadostni človeški, finančni in tehnični viri, ki pripomorejo k izvajanju stalnih nalog in ukrepov varovanja, pri čemer se upošteva možno tveganje;
- da se izvajajo obdobja vzdrževanja in pregledi sistemov varovanja;
- izdelavo in uporabo postopkov za ukrepanje v primeru varnostnih dogodkov;
- da ima za uporabo virov sevanja kategorije 1 ali 2 vzpostavljen sistem za zbiranje in odziv na izkušnje iz preteklih dogodkov, tudi tuje, ter uporabo dobrih praks in nauk iz minulih izkušenj;
- da v primeru nepooblaščenega dostopa do vira sevanja, izgube ali kraje vira sevanja to zazna v najkrajšem možnem času;
- hitro alarmiranje službe, ki bi ukrepala v primeru izrednega varnostnega dogodka;
- ustrezno varno hrambo dokumentacije o virih sevanja, ki niso javni v skladu z 53. členom tega pravilnika;
- redno preverjanje svojih ukrepov v zvezi z varovanjem virov sevanja in njihova nadgradnja v primeru, da se pojavi povečano tveganje za dogodke iz prvega odstavka tega člena.

46. člen **(ukrepi varovanja za radioaktivne vire sevanja kategorije 2 in 3)**

(1) Viri sevanja kategorije 2 in 3, kot so določeni v predpisu, ki ureja sevalne dejavnosti, se smejo uporabljati ali shranjevati v prostorih z najmanj dvema tehničnima preprekama, ko gre za vire sevanja kategorije 2, in z najmanj eno tehnično prepreko, ko gre za vire sevanja kategorije 3. Tehnične prepreke so lahko različne, npr. shranjevanje vira sevanja v zaklenjenem prostoru ali pričvrstitev vira sevanja na trdno podlago v prostoru, kjer

je nameščen, z namestitvijo kovinske zaščite in ključavnice okrog vira sevanja oziroma naprave, v kateri se nahaja.

(2) V prostorih, kjer se uporablja in shranjuje vir sevanja kategorije 2, mora biti zagotovljen sistem, ki zaznava nedovoljen vstop v območje z virom sevanja in omogoča takojšnje ukrepanje. Prikaz alarma mora biti takšen, da je v primeru večjega območja mogoče določiti lokacijo, kjer je bil alarm sprožen.

(3) Uporabnik vira sevanja, ki uporablja prenosne in premične vire sevanja kategorije 2 in 3, mora zagotoviti najmanj dve neodvisni prepreki, ki delujeta kot vidni prepreki in varujeta prenosni ali premični vir sevanja pred nedovoljeno odstranitvijo v času, ko vir sevanja ni pod fizičnim nadzorom uporabnika. Omenjeni prepreki morata učinkovito opravljati funkciji odvratanja in zadrževanja možnih storilcev od nedovoljenih ravnanj.

(4) Obiskovalci in druge osebe, ki pridejo v bližino virov sevanja kategorije 2 in 3, morajo biti seznanjeni s tem, da se izvajajo ukrepi varovanja. Izvajalec sevalne dejavnosti mora upravnemu organu, ki je izdal dovoljenje za izvajanje sevalne dejavnosti, na zahtevo, posredovati dokazilo o načinu seznanitve z izvajanjem ukrepov varovanja.

(5) Vire sevanja kategorije 2 in 3 je treba s stališča varovanja virov sevanja pregledovati najmanj tedensko.

(6) Uporabnik vira sevanja mora zagotoviti, da se ukrepi varovanja virov sevanja izvajajo tako, da z njimi ni zmanjšano varstvo pred sevanji in ukrepanje v primeru izrednega dogodka.

(7) Ukrepi varovanja med prevozom tistih virov sevanja, ki so opredeljeni kot nevarno blago z možnimi hudimi posledicami po predpisih s področja prevoza nevarnega blaga, se morajo izvajati po teh predpisih.

(8) Pravilo najmanj dveh oseb iz 37. člena tega pravilnika velja tudi za druge prevoze radioaktivnih virov sevanja, ko gre za prevoz virov sevanja kategorije 2.

47. člen

(opis ukrepov varovanja virov sevanja v oceni varstva pred sevanji)

Povzetek ukrepov varovanja virov sevanja mora biti opisan v posebnem poglavju ocene varstva pred sevanji, katere vsebina je predpisana v predpisu, ki ureja pogoje in metodologijo za ocenjevanje doz pri varstvu delavcev in prebivalstva pred ionizirajočimi sevanji.

48. člen

(navodilo za izvajanje ukrepov varovanja virov sevanja)

Uporabnik vira sevanja mora za izvajanje ukrepov varovanja virov sevanja zagotoviti pisno navodilo, ki mora vključevati ukrepanje v primeru zaznanega ogrožanja vključno z obveščanjem pristojnih služb in navedbo klicnih števil. Pisno navodilo je lahko vključeno v navodila iz 17. člena tega pravilnika.

VI. REGISTRI

49. člen (register sevalnih dejavnosti)

V registru sevalnih dejavnosti se vodijo najmanj naslednji podatki:

- organizacija in sedež pravne osebe ali osebno ime in naslov fizične osebe, ki izvaja sevalno dejavnost;
- datum priglasitve namere za izvajanje sevalne dejavnosti;
- opis sevalne dejavnosti;
- pogoji za izvajanje sevalne dejavnosti;
- osebno ime odgovorne osebe za varstvo pred sevanji;
- podatki o osebah, vključenih v izvajanje sevalne dejavnosti;
- podatki o oceni varstva pred sevanji;
- datum začetka in datum prenehanja izvajanja sevalne dejavnosti ter razlog za prenehanje izvajanja sevalne dejavnosti;
- podatki o dovoljenju za izvajanje sevalne dejavnosti ali registraciji sevalne dejavnosti.

50. člen (register virov sevanja)

V registru virov sevanja se vodijo najmanj naslednji podatki:

- ime in sedež uporabnika vira sevanja;
- podatki o lastniku vira sevanja, če niso enaki kot v prejšnji alineji;
- podatki o dovoljenju za izvajanje sevalne dejavnosti ali registraciji sevalne dejavnosti, dovoljenju za uporabo vira sevanja ali izpisu iz registra virov sevanja;
- podatki o vrsti in tipu vira sevanja;
- kraj, kjer se vir sevanja uporablja in shranjuje;
- evidenčna oznaka vira sevanja, ki jo določi organ, pristojen za vodenje registra;
- podatki o začetku in prenehanju uporabe vira sevanja;
- če gre za radioaktivno snov: datum predaje vira sevanja izvajalcu storitev obvezne državne gospodarske javne službe za ravnanje z radioaktivnimi odpadki ali vrnitve proizvajalcu ali predaje drugemu izvajalcu sevalne dejavnosti ali drug način ravnanja po prenehanju;
- datum zadnjega pregleda ter veljavnost pregleda in meritev pooblaščenega izvedenca varstva pred sevanji iz 56. člena tega pravilnika.

51. člen (register objektov)

V registru sevalnih, jedrskih in manj pomembnih sevalnih objektov ter zaprtih odlagališč (v nadaljnjem besedilu: register objektov) se vodijo najmanj naslednji podatki iz listin:

- organizacija in sedež ali ime in naslov izvajalca sevalne dejavnosti ali upravljavca objekta;
- osebno ime zakonitega zastopnika;
- opis sevalne dejavnosti v objektu;
- evidenčna oznaka objekta, ki jo določi organ, pristojen za vodenje registra;
- namen in velikost objekta s podatki o lokaciji;
- pogoji za izvajanje sevalne dejavnosti;
- številka in datum izdanih upravnih aktov, ki se nanašajo na objekt od umeščanja v prostor do konca razgradnje;

- podatki o delavcih v organizacijski enoti varstva pred sevanji.

52. člen **(podatki o zaprtem odlagališču)**

V registru objektov se za zaprto odlagališče, ki je objekt državne infrastrukture, vodijo najmanj naslednji podatki iz listin:

- podatki o izvajalcu dolgoročnega nadzora in vzdrževanja objekta;
- opis vrste in namena uporabe objekta;
- vrsta odloženih radioaktivnih snovi, prevladujoči radionuklidi in njihova količina;
- podatki o pričakovani dobi dolgoročnega nadzora in vzdrževanja;
- podatki o vsebini dolgoročnega nadzora in vzdrževanja;
- podatki o varnostnem poročilu za obdobje po zaprtju in projektu izvedenih del;
- grafična situacija območja objekta državne infrastrukture s koordinatami;
- številka in datum izdanih upravnih aktov, ki se nanašajo na objekt.

53. člen **(podatki o virih sevanja, ki niso javni)**

(1) Podatki iz registra sevalnih dejavnosti in registra virov sevanja, ki opisujejo ali določajo lokacijo uporabe in lokacijo shranjevanja visokoaktivnega vira sevanja, niso javni.

(2) Osebni podatki poklicno izpostavljenih delavcev, delavcev, ki delajo pod nadzorom, in delavcev, ki uporabljajo vire sevanja, se shranjujejo v registru sevalnih dejavnosti ali registru sevalnih, jedrskih in manj pomembnih sevalnih objektov ter zaprtih odlagališč in niso javni.

54. člen **(način vodenja registrov)**

(1) Pristojni organ, ki vodi register, mora zagotoviti redno posodabljanje zapisov v registrih in redno izdelavo varnostnih kopij.

(2) Podatke vpisujejo v register le pooblaščen osebe pristojnega organa, ki vodi register.

VII. NADZOR NAD IZVAJANJEM VARSTVA PRED SEVANJI

55. člen **(obveznosti uporabnika vira sevanja)**

Uporabnik vira sevanja mora zagotoviti:

- redno pregledovanje, vzdrževanje in brezhibno delovanje naprave z virov sevanja vključno z vsebnikom;
- pregled in meritve virov sevanja iz 56. člena tega pravilnika;
- ustrezno ravnanje z virom sevanja po prenehanju uporabe skladno z 10. členom tega pravilnika;
- redno pregledovanje varnostnih sistemov in opozorilnih naprav;
- redno pregledovanje in preverjanje lastnosti in zaščite virov sevanja.

56. člen **(pregled in meritve virov sevanj)**

(1) Pregled in meritve virov sevanja, pri katerem mora biti dosegljiva odgovorna oseba za varstvo pred sevanji, izvede pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji, ki ima pooblastilo za izvajanje teh meritev pred začetkom uporabe vira sevanja, in nato v rednih časovnih intervalih:

1. na tri leta za:

- ionizacijske javljalnike požara;
- zaprte vire sevanja, ki vsebujejo radionuklide H-3 v plinastem stanju;
- zaprte vire sevanja, katerih aktivnost ali specifična aktivnost ne presega desetkratne ravni izvzetja za aktivnost ali specifično aktivnost;
- zaprte vire sevanja, katerih aktivnost ali specifična aktivnost več kot desetkrat presega raven izvzetja za aktivnost ali specifično aktivnost, a je bila za njih izdelana ocena upravičenosti in dovoljenje ali registracija za izvajanje sevalne dejavnosti, ni potrebna;
- katodno cev, namenjeno prikazovanju slik, ali drugo električno napravo, ki deluje pri napetosti, nižji od 30 kV, ki ni tipsko odobrena in pri kateri, pri normalnem delovanju, hitrost doze, 10 cm od katere koli dostopne površine naprave (izven koristnega snopa), presega 1 $\mu\text{Sv/h}$;
- vire sevanja v zdravstvu, ki oddajajo sevanja kot posledico pospeševanja delcev.

2. na eno leto za:

- katodno cev, namenjeno prikazovanju slik, ali drugo električno napravo, ki deluje pri napetosti, večji od 30 kV in ni tipsko odobrena v skladu z zakonom, ki ureja varstvo pred ionizirajočimi sevanji in jedrsko varnost;
- zaprte vire sevanja, katerih aktivnost ali specifična aktivnost več kot desetkrat presega raven izvzetja za aktivnost ali specifično aktivnost;
- prazne vsebnike, narejene iz osiromašenega urana;
- odprte vire sevanja
- odprte in zaprte vire sevanja v zdravstvu in veterinarstvu;

3. na šest mesecev za:

ne glede na določbe 1. in 2. točke tega odstavka vire sevanja, ki s svojimi lastnostmi določajo sevalni ali manj pomembni sevalni objekt.

(2) Za rentgenske naprave je treba pregled in meritve virov sevanja izvesti po odpečatenju rentgenske naprave, če jo izvajalec sevalne dejavnosti namerava še naprej uporabljati ter po vsaki menjavi rentgenske cevi, razen za rentgenske naprave, za katere je proizvajalec v tehnični dokumentaciji predvidel rutinsko menjavo cevi, ki jo izvede uporabnik sam.

(3) Za zaprte vire sevanja, ki vsebujejo radionuklid H-3 v plinastem stanju, mora pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji pri pregledu in meritvah iz prvega odstavka tega člena preveriti samo inventar teh virov, njihovo fizično stanje in tehnično brezhibnost.

(4) Poročilo o pregledu in meritvah virov sevanja pred začetkom uporabe iz prvega odstavka tega člena lahko nadomesti potrdilo o enakovrednem pregledu proizvajalca oziroma certifikat proizvajalca, če iz ocene varstva pred sevanji izhaja, da okoliščine uporabe vira sevanja niso odvisne od namestitve vira in da ni mogoče, da bi se vir sevanja poškodoval med prevozom.

(5) Obdobni pregled in meritve odprtih virov sevanja nadomestijo meritve v nadzorovanih in opazovanih območjih skladno s predpisom, ki ureja obveznosti izvajalca sevalne dejavnosti in imetnika vira ionizirajočih sevanj.

(6) Poleg vira sevanja se mora ob pregledu in meritvah vira sevanja preverjati tudi stanje vsebnika oziroma naprave, ki vsebuje vir sevanja in osebno varovalno opremo.

(7) Za vire sevanja, ki se uporabljajo pri radioloških posegih v zdravstvene namene, mora pregled vključevati izvedbo meritev in pregled dejavnikov, ki vplivajo na varstvo pred sevanji izpostavljenih delavcev, posameznikov iz prebivalstva in izpuste v okolje.

(8) Če gre za pregled in meritev zaprtih virov sevanja, ki se uporabljajo v industrijski radiografiji, mora pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji poleg parametrov, ki omogočajo oceno prejete doze, preveriti najmanj še:

- da kabel ni korodiran in poškodovan;
- da na kablju ni zank ali vozlov;
- da spoj med kablom in ležiščem vira sevanja ni poškodovan;
- oznake vsebnika;
- da vsebnik ni poškodovan;
- da je povezava s kablom čista in nepoškodovana;
- da zaslonke delujejo brezhibno;
- puščanje zaprtega vira sevanja;
- opozorilne luči;
- merilnike sevanja, ki jih uporablja izvajalec industrijske radiografije.

(9) Poleg pregleda pooblaščenega izvedenca varstva pred sevanji iz prvega odstavka tega člena morajo biti viri sevanja (vključno z napravo in vsebnikom) pregledani v skladu s proizvajalčevimi navodili za obratovanje in servisiranje v časovnih obdobjih, ki jih je določil proizvajalec v tehnični dokumentaciji za vir sevanja. Naprave za industrijsko radiografijo morajo biti pregledane vsaj enkrat letno ali bolj pogosto, če se naprava uporablja v zahtevnejših razmerah (vlažno in umazano okolje) ali če se pogosto premika, o čemer poda svoje mnenje pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji, v sodelovanju z izvajalcem sevalne dejavnosti.

(10) O izvedenem pregledu in meritvah virov sevanja mora pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji izdelati poročilo in ga posredovati uporabniku vira, lastniku vira, če ta hkrati ni tudi uporabnik tega vira, ter pristojnemu organu najkasneje do 25. v mesecu za preglede in meritve opravljene v preteklem mesecu. V zaključkih poročila o pregledu in meritvah vira sevanja mora biti napisano, ali vir sevanja in prostori, kjer se uporabljajo in shranjujejo, izpolnjujejo merila sprejemljivosti za uporabo in shranjevanje. Če ne izpolnjujejo merila sprejemljivosti, mora predlagati popravne ukrepe.

(11) Če gre za pregled in meritev virov sevanja, za katere so potrebni ukrepi varovanja virov sevanja, mora pregled virov sevanja vključevati tudi pregled ukrepov varovanja iz ocene varstva pred sevanji, ki je določena v predpisu, ki ureja vsebino ocene varstva pred sevanji in v 45. do 47. členu tega pravilnika.

57. člen

(sodelovanje pooblaščenega izvedenca varstva pred sevanji pri izvajanju varstva pred sevanji v jedrskem in sevalnem objektu)

(1) O delovanju organizacijske enote varstva pred sevanji v jedrskem ali sevalnem objektu se mora imetnik dovoljenja najmanj enkrat letno posvetovati s pooblaščenim izvedencem varstva pred sevanji, ki o varstvu pred sevanji izdela poročilo.

(2) Pri vseh remontnih in posameznih delih v nadzorovanem območju jedrskega ali sevalnega objekta, pri katerih je načrtovana kolektivna doza večja od 0,1 človek Sv ali načrtovana individualna doza delavca večja od 10 mSv, mora spremljati izvajanje varstva pred sevanji pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji.

(3) Število pooblaščenih izvedencev varstva pred sevanji, ki spremljajo izvajanje varstva pred sevanji, določi pristojni organ glede na obseg in zahtevnost del, ki se izvajajo.

VIII. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

58. člen **(veljavnost obstoječih pregledov in meritev virov sevanja)**

Določbe 6. in 56. člena tega pravilnika se do 1. 1. 2026 uporabljajo, kot je določeno s Pravilnikom o uporabi virov sevanja in sevalni dejavnosti (Uradni list RS, št. 27/18).

59. člen **(začetek veljavnosti in uporabe)**

(1) Ta pravilnik začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

(2) Določba prvega odstavka 38. člena tega pravilnika o skladnosti naprav z zaprtimi viri sevanja, ki se uporabljajo v industrijski radiografiji, se začne uporabljati 1. junija 2026.

(3) Izvajalci sevalne dejavnosti morajo navodila za ukrepanje v primeru izrednega dogodka uskladiti s 6. odstavkom 17. člena tega pravilnika najkasneje do 1. januarja 2026.

(4) Določbe 34. člena tega pravilnika se začnejo uporabljati 1. januarja 2026.

(5) Določbe 37. člena tega pravilnika, ki se nanašajo na sodelovanje izvajalca industrijske radiografije z naročnikom industrijske radiografije, se začnejo uporabljati 1. januarja 2026.

(6) Določba prvega odstavka 46. člena tega pravilnika o zahtevi po najmanj dveh tehničnih preprekah za prostore kjer se shranjujejo viri sevanja kategorije 2, se začne uporabljati 1. junija 2026.

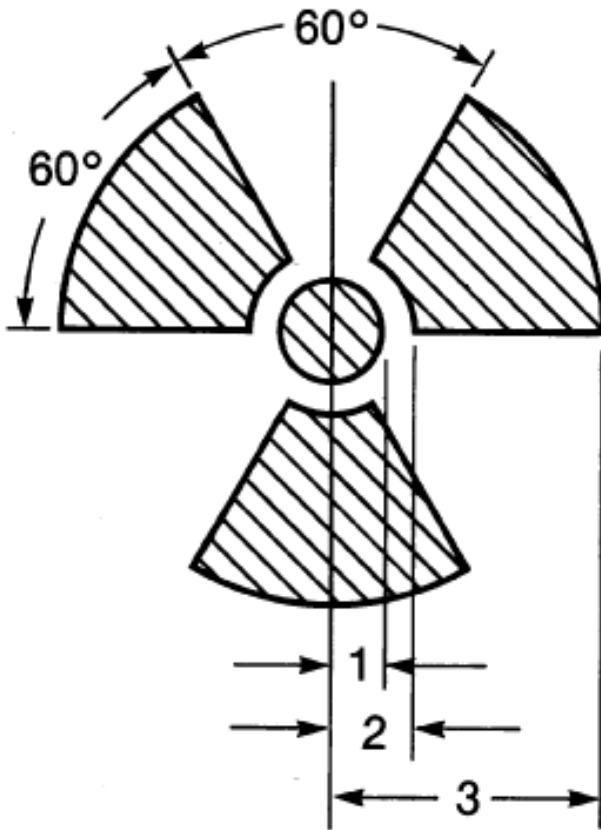
Št. 007-2/2024
Ljubljana, dne
EVA 2025-2560-0023

Valentina Prevolnik Rupel l.r.
Ministrica
za zdravje

Jože Novak l.r.
Minister
za naravne vire in prostor

PRILOGA 1
Znaki za opozarjanje na nevarnost sevanja

1. Osnovni simbol

- 1- polmer centralnega kroga
- 2- 1,5 -kratni polmer centralnega kroga
- 3- 5 -kratni polmer centralnega kroga

2. Znak za opozarjanje na nevarnost sevanja

3. Oznaka za nevarne vire kategorije od 1 do 3, ki mora biti nameščena na notranji strani ohišja vira sevanja in ne sme biti vidna med normalno uporabo

PRILOGA 2

Zahteve za rentgenske naprave za industrijsko radiografijo

Preglednica 1: Puščanje ohišja rentgenske naprave

Napetost na cevi (kV)	Puščanje na razdalji 1 m (mSv/h)
Do 150	1
150-200	2,5
Nad 200	5

Preglednica 2: Skupna filtracija koristnega snopa sevanja

Napetost na cevi (kV)	Skupna filtracija
Do 50	Ni zahtev
51-99	2 mm Al
100-199	3 mm Al
200-300	4 mm Al
Nad 300	0,5 mm Cu

PRILOGA 3
STANDARDNI EVIDENČNI LIST ZA VISOKOAKTIVNE ZAPRTE VIRE (HASS) (kar je v ležečem tisku, ni obvezno)

1. Identifikacijska številka HASS:		2. Označitev imetnika dovoljenja		3. Lokacija HASS (uporaba ali shranjevanje), če ni enaka kot v rubriki 2.	
		Ime:		Ime:	
Številka naprave proizvajalca:		Naslov:		Naslov:	
Področje uporabe:		Država:		Država:	
		Proizvajalec	☐	Stacionarna uporaba	☐
		Dobavitelj	☐	Shranjevanje	☐
		Uporabnik	☐	Premična uporaba	☐
4. Evidentiranje		5. Dovoljenje		6. Nadzor in meritve HASS	
Datum začetka evidentiranja:		Številka:		Datum:	
Datum prenosa evidentiranja v arhiv:		Datum izdaje:		Datum:	
		Datum izteka veljavnosti:		Datum:	
7. Značilnost		8. Prejem HASS		Datum:	
Leto proizvodnje:				Datum:	
Radionuklid:		Datum prejema:		Datum:	
Aktivnost na dan proizvodnje:		Prejem od:		Datum:	
				Datum:	
Referenčni datum aktivnosti:		Ime:		Datum:	
Proizvajalec/Dobavitelj: (*)		Naslov:		Datum:	
Ime:		Država:		Datum:	
Naslov:		Proizvajalec ☐ Drug uporabnik ☐		Datum:	
		Dobavitelj ☐			
Država:		9. Prenos HASS		10. Dodatne informacije	
Fizikalne in kemične lastnosti		Datum prenosa:		Izguba ☐	Datum izgube:
		Prenos v:		Kraja ☐	Datum kraja:
Oznaka vrste vira:		Ime:		Najdeno:	Da ☐ Ne ☐
Oznaka kapsule:		Naslov:		Datum:	
Klasifikacija po ISO:		Država:		Kraj:	
Klasifikacija po ANSI:		Številka dovoljenja:		Druge informacije:	
Kategorija vira MAAE:		Datum izdaje:			
Nevtronski izvor:	Da ☐	Ne ☐	Datum poteka veljavnosti:		
Tarča nevtronskega izvora:		Proizvajalec	☐		
		Dobavitelj	☐		
		Drug uporabnik	☐		
Nevtronski fluks:		Objekt za dolgoročno skladiščenje ali odstranjevanje ☐			

(*) Če ima proizvajalec vira sevanja sedež zunaj Evropske unije, se lahko namesto tega navedeta ime in naslov uvoznika ali dobavitelja.